

2019 m. balandžio 12 d., penktadienis

Nr. 15 (1294) | Kaina 1,30 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

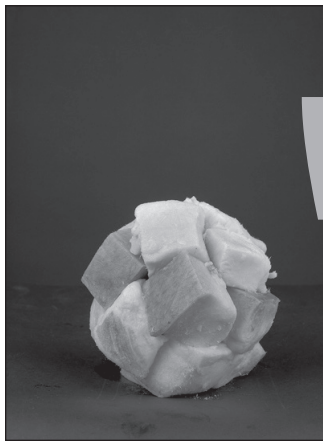
Pokalbis su pianiste Veronika Vitaite

4

„Pavojingi ryšiai“ Kauno dramos teatre

6

Šokio dienoraščiai

7

Jolantos Dolewskos paroda
„Šiame tuščiame slėnyje“

9

Sigutės Maslauskaitės-Mažylienės ir
Sauliaus Mažylio kūrybos paroda

10

François Ozonas apie filmą „Ačiū Dievui“

Kadras iš filmo „Rūgštus miškas“

Paukščio požiūriu

Iš „Kino pavasario“ dienoraščio

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

„Kino pavasario“ uždarymo filmas – debiutinis Rugilės Barzdžiukaitės „Rūgštus miškas“ – paliudijo, kad lietuvių kine atsirado dar viena originaliai mąstanti kūrėja. Barzdžiukaitei pavyko filme nuosekliai sujungti šiuolaikinio meno conceptualumą ir, manyčiau, dokumentikos esmę – tikrovės stebėjimą. Pasitelkus minimalias išraiškos priemones ekrane gimsta daugiaprasmė metafora, leidžianti kalbėti ir apie ekologiją, ir apie šių dienų Babelio bokštą, ir apie simbolinį Svetimą.

„Rūgštus miškas“ nukelia į Juodkrantės kormoranų koloniją. Miško apžvalgos aikštelėje juos stebi įvairiomis kalbomis kalbantys turistai. Šiuos savo ruožtu stebime nuo medžių viršūnių, nes režisierė ir jos bendraautoris Dovydas Korba pasirinko paukščių perspektyvą. Filme nėra jokio užkadrinio teksto – lyg girdėtume tai, ką girdi kormoranai. Matome jų ritualus, kartais primenančius rytinę gimnastiką ar šiuolaikinę choreografiją, kamera

priartėja ir prie lizdų: stebi, kaip pora pasikeisdama šildo kiaušinius, iš kurių išsiris jaunikliai. Ant kiekvienos pušies – po keletą lizdų, todėl kolonija primena daugiabučių kvartalą, kuriame gyvenimas apmiršta atslinkus tamsai. Ši taip pat filme turi daug prasmų, kurios susiskleis į niūrų finalinį vaizdą, kai virš tamsaus miško nušvintantys fejerverkai ir į tamsą pakilę išbaidyti paukščiai reikš, kad per naktį atšalusiuose kiaušiniuose nebeliks gyvybės.

Tačiau „Rūgštus miškas“ – filmas ne apie gamtą. Tai filmas pirmiausia apie žmones, kurių balsus fiksuoja apžvalgos aikštelės žolėse paslėpti mikrofoniai. Jų reakcija į kormoranų mišką daug pasako ir apie jų požiūrį į kitus bei gyvenimą. Vieniems miškas atrodo kraupus, lyg po atominės katastrofos, kitiems primena Alfredo Hitchcocko filmus. Tai gana įprasta reakcija. Man labiausiai įsiminė euforijos apimta jauna rusė – ji negali atsistebėti, kaip čia nuostabu, ir ragina savo Tišą grožėtis kartu su ja. Tiša, regis, draugės jausmams nelabai pritaria.

Nebuvusiems Juodkrantėje pridursiu, kad apžvalgos aikštelės kvapai, švelniai tarant, specifiniai, nes ir miškas nudžiūvo dėl rūgščių kormoranų išmatų gausos.

Filme girdime vienuolika kalbų, žmonės čia atvažiuoja iš įvairiausių šalių. Japonai ir kinai stropiai viską fotografuoja, vokiečiai prisimena praskrendant kormoranus virš jų namų ir klausia savęs, kur jie skrenda. Kormoranai ir miškas žadina įvairias mintis. kažkas sako, kad kormoranai čia įsikūrė, nes juos po karo išvijo iš Europos, taip tarsi nubrėždami paraleles su šių dienų karo pabėgėliais. Atvykęs iš Vakarų aikštelėje sutiktų kaliningradiečių teiraujasi, ar žmonės pas juos dirba. Pasigirsta net labai filosofų pamąstymų. Tai suprantama, nes apžvalgos aikštelė skatina susimąstyti net apie istoriją, ypač kai gidas lyg atskleidamas paslaptį rodo į kažkokį betono gabalą, sakydamas, kad čia buvo Gitlerio būstinė. Taip miškas tampa vieta, kuriame klaidžioja Gitlerio (ne Hitlerio) mitas.

NUKELTA Į 11 PSL.

Muzika yra laimė

Pokalbis su pianiste profesore Veronika Vitaite

IEVA KANANAVIČIŪTĖ

Su šiemet 80-metį švenčiančia profesore Veronika Vitaite galima kalbėtis valandų valandas. Muzika, anot profesorės, yra laimė, lydinti ją nuo pat gyvenimo pradžios. Kritikų ji vadinta virtuoze, mokinių – nuostabia pedagoge, kolegų – linksma, kuklia, bet kartu stipria asmenybe. Pianistės sceninių, pedagoginių ir kultūrinių veiklų bei pasiekimų gausa ištis stebina. Skambinimas solo, duetuose, pastaruoju metu su šeimos narių trio „Dinastija“, darbas tarptautinių konkursų žiuri, vadovavimas meistriškumo kursams, Lietuvą pasaulyje garsinančių pianistų, tarptautinių konkursų laureatų ugdymas – tai tik trumpas jos nuveiktų darbų per daugiau nei penkiasdešimt veiklos metų apibūdinimas. Paklausta, iš kur semiasi tiek energijos, profesorė šmaikščiai atsako, kad tai užkoduota jos pavardėje, prasidedančioje itališku žodžiu „vita“, reiškiančiu gyvenimą.

V. Vitaitės nuopelnai įvertinti Vytauto Didžiojo ordinu, Šv. Kazimiero ordino garbės medaliu už gyvenimo nuopelnus Lietuvos muzikai, kultūrai, visuomenei, anksčiau suteiktas Lietuvos nusipelnusios artistės vardas; 2014 m. profesorė pelnė Vyriausybės kultūros ir meno premiją; šiemet Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Senatas profesorėi įteikė LMTA garbės medali.

Visas Jūsų profesinis gyvenimas susijęs su pedagogika, su Lietuvos muzikos ir teatro akademija. Su koku jausmu palikote aktyvią pedagoginę veiklą akademijoje?

Akademiją palikau su šiltais jausmais. Čia man teko laimė dirbti su Lietuvos muzikinės kultūros koryfėjais, tokiais kaip Stasys Vainiūnas, Saulius Sondeckis, Jurgis Karnavičius, Vytautas Laurušas, Olga Šteinberg, Virgilijus Noreika, Raimundas Katilius ir daugybe kitų. Mano profesija man yra labai brangi, todėl akademijoje dirbau su meile. Čia teko džiaugsmas išgyventi laimingas savo mokinių dienas, kartu su jais patirti sėkmes ir nesėkmes, nuolatos tobulinti save. Taip pat ir akademinis gyvenimas – koncertai, renginiai su Fortepijono katedra ir gerbiamais kolegomis – visuomet skatino ieškoti naujų būdų tobulėti. Akademijai linkiu gyvuoti ir klestėti. Čia sutelktas mūsų kultūros elitas.

Ar Lietuva, Jūsų požiūriu, turi savo fortepijono mokyklą? Kokia ji?

Manau, kad turi. Nors Lietuvoje profesionalus menas, lyginant su Europa, pradėjo plėtotis vėliau, o

iki nepriklausomybės atkūrimo daugiausia pianistų mokėsi pasaulinio garso Maskvos konservatorijoje, mes sugebėjome adaptuoti gautas profesines žinias ir sukurti savo individualų veidą. Sakyčiau, kad mūsų pianistai pirmenybę teikia intelektualiam atlikimui, jiems būdingas filosofinis, lyrinis mąstymas ir labai aukšta dvasinė kultūra. Būtent intelektualumas, išorinių efektų nesivaikymas, subtilios ir poetiškos kūrinių interpretacijos daro mūsų fortepijono mokyklą savitą.

O kaip apibūdintumėte savo pedagoginį braižą? Kas formavo Jūsų stilių, kokias savybes siekėte perteikti savo studentams?

Man teko laimė mokytis pas profesorę Olgą Šteinberg. Baigusi Maskvos konservatoriją ji į Lietuvą atvežė žymaus pianisto Heinricho Neuhauso mokyklą. Profesorė buvo aukšto lygio muzikantė, kantri, nuostabi asmenybė, tapusi man dideliu autoritetu. Su savo mokytoja bendravau iki paskutinių jos dienų.

Pedagogiką prilyginčiau kūrybai, kurioje svarbiausia – išugdyti menininko asmenybę ir profesionalumą. Kad jis išmoktų įsigilinti į tą genialią savo atliekamą muziką, gebėtų ją analizuoti ir savo interpretacija deramai perteikti kompozitoriaus sumanymą. Būdama Fortepijono katedros vedėja prieš stojamuosius egzaminus būsimiems studentams pabrėždavau, kad į Akademiją jie ateina kaip į vienuolyną: savo gyvenimą turės paaukoti menui. Jie bendraus su pasaulio genijais – Johannu Sebastianu Bachu, Ludwigu van Beethovenu, Sergejumi Rachmaninovu, Mikalojumi Konstantinu Čiurlioniu... Labai stengiausi, kad studentai gautų platesnį meninį išsilavinimą: skatinau eiti į koncertus, klausytis įrašų, skaityti knygas, mąstyti apie gyvenimo prasmę ir taip pajusti dar stipresnį atsida- vimą ir meilę muzikai. Paskaitose daug dėmesio skyriau vidinės klausos lavinimui, partitūrų struktūros gir- dėjimui, stiliui, interpretacijai, tech- nikoms, skatinau ieškoti savitumo.

Vis dėlto kiekvienas studentas kitoks, ir aš visuomet ieškojau individualaus priėjimo, stipriųjų kiekvieno savybių, kurias ir plėto- jome. Man buvo svarbu studento mąstymas, psichologija, charak- teris, fiziniai duomenys, šeima, iš kurios atėjo, dvasinis poreikis. Ži- noma, gyvenime būta ir nesėkmių. Nors kiek įmanydama bandžiau su- dominti studentus ir jiems padėti, pavykdavo ne visada. Jei nesugebė- jau studentui įdiegti meilės muzikai, kaltinu tik save.

Pedagogas, atrodo, per siau- ras terminas Jūsų profesijos

apibūdinimui. Jūs būnate ir psichologė, ir sielovadininkė...

Be jokios abejonės. Turėjau ži- noti visas studentų problemas. Kartą studentė atėjo nepasiruošusi: į pastabas nereaguoja, išsiblaškusi. Klausiu, kas atsitiko. Sako, buvome padavę pareiškimus santuokai, bet jaunikis atsiėmė pareiškimą. Ar to- kios nuotaikos ji gali groti? Sakau, tiek to, nutraukime pamoką, eikime į „Neringą“, pasėdėsime, pasikalbė- sime, ne viskas gyvenime prarasta... Jaunam žmogui dažnai reikia pa- drąšinimų, patarimų, nes jis dar ieško savęs. Apskritai, menininkų asmenybės labai jautrios.

Visuomet jaučiau atsakomybę są- žiningai dirbti ir tobulėti kartu su studentais. Jei reikėjo daugiau pa- dirbėti, susitikdavome ir savaitga- liais, kviesdavau studentus į namus, man tai buvo natūralu.

Niekada nesilaikiau nustatyto paskaitų laiko – man rūpėjo įsi- klausyti į studentą, su juo pasikal- bėti, paskaityti reikiamos literatū- ros. Tokį požiūrį turbūt lėmė mano profesorės O. Šteinberg pavyzdys, jos atsidavimas. Pamenu, kai dar mokiausi Čiurlionio mokykloje, gyvenome tame pačiame name: mes su mama našle, broliu ir sese- rimi – pirmame aukšte, o profe- sorė – trečiame. Beveik kiekvieną dieną eidavau pas ją klausytis plokš- telių ir skaityti knygų. Ji su manimi dirbdavo savaitgaliais, o apie kokį nors atlygį nebuvo nė kalbos. Ji į svečius kviesdavosi ir kitus savo mokinius, studentus. Kartą vienas jų paklausė, kodėl ji neemigruoja į Vakarus – juk būdama puiki pe- dagogė ten uždirbtų gerokai dau- giau. O ji atsakė iki šiol man galvoje skambančiu klausimu: „O kiek kai- nuoja pamoka, dirbant su genialia Chopino mazurka?“

Iš kur sėmėtės jėgų tiek daug apimančiai veiklai?

Kažkada mano mamytė džiaugėsi, kad būsiu muzikantė. Ji pati turėjo absoliučią klausą, vaikystėje mes lankydavomės operos teatre (nemokamai, nes mūsų name gy- veno ponia, kuri stovėdavo prie teatro durų). Kai grįždavome namo, mamytė iš klausos grodavo ką gir- dėjusi. Paskui pastebėjo, kad ir man muzika labai artima, sesuo turėjo nuostabų balsą, o brolis absoliu- čią klausą. Ir kartą mamytė man pasakė, kad jeigu turėsiu mylimą darbą ir profesiją, kurioje jausiuosi laiminga, pragyvensiu laimingą gy- venimą. Aš tuos žodžius prisimenu iki šiol. Galbūt ji pastūmėjo mane siekti tų tikslų. Jeigu gyvenčiau iš naujo – vis vien pasirinkčiau mu- ziką. Nesvarbu, kiek uždirbu. Mano dukra pianistė, mano vyras chor- vedys, anūkas pianistas. Laimė yra būti toje genialioje muzikinėje

Pianistų dinastija: Paulius Andersson, Aleksandra Žvirblytė, Veronika Vitaitė

aplinkoje. Laimė dirbti su moki- niais, organizuoti festivalius, gy- venti aukštos dvasios pasireiškimo terpėje.

O dėl tiek nuveiktos veiklos, ma- tyt, kaltas charakteris. Greitai užsi- degu nauja idėja, galimybe kažką padaryti prasmingo. Man labai patinka organizuoti. Sekdavosi tai daryti, uždegdavau ir draugus, būtinai atsirasdavo kolegų, su ku- riais, negalvodami apie atlygį, viską įgyvendindavome.

Labai padėjo mano vyras Vy- tautas Žvirblis – chorvedys, pui- kus muzikantas, kuris laikė namus, kai aš išvažiuodavau, pavyzdžiui, studijuoti Vienoje, o dukra buvo dar maža, mokėsi Čiurlionio mo- kykloje. Aš visada galėjau ramiai dirbti, išvažiuoti, žinodama, kad yra žmogus, kuriuo visiškai pasiti- kiu ir kuris yra atsidavęs šeimai. O ir muzikos atžvilgiu jis labai išsila- vinęs, pataria dirbant su mokiniais, namuose dažniausiai tariamės, kaip padėti tam ar anam mokiniui iš- girsti, suvaldyti techniškai, perteikti klausytojui...

Žvelgiant į Jūsų mokinius, jų pasiekimus bei susiklosčiusią sceninę veiklą matyti, kad Jūs tikrai pastebite jų individua- lumą ir stiprybes. Kokios emo- cijos užplūsta jų klausantis? Ar juose vis dar matote savo mo- kinius, ar žvelgiate į juos kaip į kolegas?

Aš labai laiminga galėdama ste- bėti jų tobulėjimą. Puikiai žinau, jog muzikos mene kiekvienas kū- rinio atlikimas scenoje yra naujas ir pabaigos neturintis išbandymas. Galbūt čia ir slypi mūsų profesijos žavesys: ji neleidžia pasenti peda- gogams, turintiems kaskart už- degti vidinę mokinių aistrą siekti aukštumų, skatinti eiti tuo keliu visą gyvenimą. Kelias būna pilnas tiek atradimų, tiek praradimų, to- dėl menininkui reikia turėti valią, tvirtą charakterį. Aš mielai einu klausytis sugrįžusių iš svetur savo mokinių ir labai džiaugiuosi, kai iš- girstu juos grojant kitaip, nei tą darė studijuodami, nes savitumą laikau

menine vertybe. Dažniausiai jie su- randa savo kelią, keičiasi – privalo keistis. Būna labai gera, kai pasiekę karjeros aukštumų jie sugrįžę do- vanoja savo kompaktines plokšte- les ir pasako: ačiū Jums, mokytoja! To man visiškai užtenka. Prieš save jau matau ne mokinius, o savitus menininkus, kolegas ir dėl to labai džiaugiuosi.

O kada Jūs jautėtės geriau: bū- dama atlikėja ar pedagoge?

Visuomet jaudinuosi, tačiau kiekvienu atveju jaudulys pasi- reiškia skirtingai. Darbui klasėje būnu pasiruošusi: namuose per- žiūriu mokinių programas, per- mąstau aplikatūrą, nuolatos skai- tau metodinę literatūrą, kurioje kaskart galiu atrasti kažką nauja ar nepastebėtą. Stebėdama mokinius scenoje patiriu didesnę jaudulį nei jie, nes atlikėjo mene darbo rezul- tatas yra momentinis. Įdėto darbo scenoje gali nesimatyti, todėl peda- gogas visada jaudinasi, ar mokinsys parodys, ką gali.

Dėl asmeninio sceninio jaudu- lio pirmiausia noriu pasakyti, jog scena yra laimė. O jaudulys daž- niausiai priklauso nuo skambinamo kūrinio. Būna, kad kūrinys labai pa- tinka, atrodo, kad jį parengiau to- bulai, bet scenoje to parodyti nepa- vyksta. Tuomet savęs paklausiu: dėl ko visa tai darau?.. Bet būdavo aki- mirkų, kai išeinu į sceną, pradedu groti ir viskas einasi taip sklandžiai, kad po minutės imu jausti vidinį ryšį tarp savęs, kūrinio ir publikos, jaučiu, kad klausytojams tai įdomu, ir pasijuntu labai laiminga.

Pasauliui globalėjant, atskirų mokyklų ribos nyksta, stude- ntams vis sunkiau atskirti gera nuo bloga. Ką manote apie šiuolaikinę pedagogiką?

Šis klausimas man visada rūpėjo ir kaip katedros vedėjai, ir kaip pe- dagogei. Manau, jog šiuolaikinės muzikos pedagogikos problemos yra kultūros ir švietimo politika bei

NUKELTA Į 3 PSL.

Žiauriausia iš operų

Įspūdžiai iš Albano Bergo operos „Vocekas“ Suomijos nacionalinėje operoje

RASA MURAUSKAITĖ

„Vocekas“, net ir praėjus beveik šimtmečiui nuo premjeros, išlieka vienu skaudžiausių, sąžiningiausių ir tiesmukiškiausių žmogaus gyvenimo komentarų“, – taip apie vieną svarbiausių XX a. operos meno kūrinių, Albano Bergo „Voceką“ („Wozzeck“), kalbėjo škotų režisierius seras Davidas McVicaras. Būtent šio žymaus režisieriaus (kurio kūrybinėje biografijoje – bendradarbiavimas su Anglijos Karališkąja opera, Metropoliteno opera, žymiuoju Glyndebourne'o festivaliu ir daugeliu kitų) Čikagos lyrinėje operoje pastatytas „Vocekas“ šių metų kovo 29 d. atkeliavo ir į Suomijos nacionalinę operą (operos perkėlimu rūpinosi Danielis Ellis).

„Vocekas“ neretai pavadinamas pačia žiauriausia standartinio repertuaro opera. Galbūt nesuvoikiamas šios istorijos žiaurumas ir tragizmas it koks virusas iškartir „užkrėtė“ Bergą imtis kurti šia tema. 1836–1837 m. „Voceką“ rašęs George'as Büchneris pjesės, kuri rėmėsi tikrais įvykiais, taip ir nespėjo pabaigti, paliko tik fragmentus be aiškos eilės tvarkos. Ilgai derinus teatrinės „Voceko“ premjeros datą, scenoje kūrinys atsidūrė tik 1913 metais. Tąkart šią premjerą stebėjęs Bergas iškart nusprendė, jog kūrinys privalo virsti opera. Jos premjera įvyko 1925 m. ir, didelei kompozitoriaus, siekusio publiką „šokiruoti ultramodernia muzikine kalba“, nuostabai, iškart buvo pripažintas žiūrovų.

Voceko istorija kaskart primena, kokią nepataisomą žalą žmogui gali padaryti visuomenės piktaivališkumas ar abejingumas. Kaip atsisakymas pastebėti ir atjausti kito skausmą, paverčiant jį patyčių

Scenos iš operos „Vocekas“

objektu, atskaitos tašku savajai galiai įrodyti, tampa greitkelio į tragediją. Šie klausimai aktualumo nepraranda, o galbūt yra net dar opesni ir mūsų dienomis. Beje, puikią šio kūrinio reaktualizaciją galėjome stebėti Lietuvos nacionaliniame dramos teatre, kuriame praėjusiais metais Büchnerio kūrinio interpretaciją pristatė jaunas režisierius Antanas Obcarskas. Spektaklyje istorija buvo traktuojama ieškant (ir taikliai suradus) paralelių su „Germanwings“ aviakatastrofa.

McVicar operos pastatymas yra ištikimas originaliai istorijai, netgi epochai, realizmui. Vaizduojama mažo miestelio ir neturtingų jo gyventojų nūdienu, jai priešinama militaristinė aplinka it savotiška „geresnioji“ visuomenės dalis. Tai radikaliai kitoks žvilgsnis į operos medžiagą nei, tarkim, neseniai LNOBT parodytoje Roberto Wilsono „Turandot“, kurioje bet koks realizmas tiesiog boikotuojamas. Tiesą sakant, po pastarojo pastatymo magijos – žaidimo „aukščiausioje režisūros lygoje“ – į kitus veikalus labai sunku nežiūrėti skeptiškai, vis ieškant kažko bent

jau artimo savo kokybe. O McVicar „Vocekas“ rodėsi neturįs didesnių režisūrinių ambicijų, pastangų ieškoti paralelinės istorijos, kurti papildomo turinio, tad jo aktualumą lėmė tik originalus Büchnerio–Bergo kūrinio reikšmingumas ir nepavaldumas laikui.

Vis dėlto režisierių galima pagirti už gana taikliai pagautą operos atmosferą, kurią įprasmino groteskiški charakteriai, ekspresionistinis scenovaizdis (kad ir nešvarios užuolaidos, tarsi simbolizuojančios vidinius visuomenės puvėsius). Tiesa, nors daugelis operos veikėjų, kaip Kapitonas, Marija ar Daktaras, išties labai įtaigūs, pagrindinis, Vocekas, deja, lieka jų visų šešėlyje. Kita vertus, į tai galima žvelgti kaip į tam tikrą niuansą, atspindį herojaus būties pilkumą, egzistuojančio pačiame kūrinyje, įreikšminimą. Režisierius taip pat pasirinko gana tikėtą, bet vis dėlto simbolišką operos pabaigą, parodydamas mažojo Voceko sūnaus, iš miestelio vaikų išgirdusio apie motinos mirtį, pasirinkimą, o gal lemtį vargti tą patį vargą kaip ir tėvas. Tai tarsi skaudus lemties neišvengiamybės (o

SUOMIJOS NACIONALINIO OPEROS TEATRO NUOTRAUKOS

gal ir sąmoningų pasirinkimų?) rato įprasminimas.

Taiigi nors „Voceko“ režisūra nesužavėjo, dainininkams bei orkestrui priekaištų beveik neturiu. Operoje dainavo stiprūs, techniški, stilių puikiai perpratę solistai, o grojo lankstus, ekspresionistinę muziką pagauliai atlikęs orkestras. Jam vadovauti, be kita ko, patikėta Suomijos radijo simfoninio orkestro vyriausiajam dirigentui Hannu Lintu. Batutos meistras geriau žinomas kaip puikus simfoninės muzikos interpretuotojas, tačiau nelengva Bergo partitūra jam pasidavė be didesnių problemų. Žavėjo tiek vidinis orkestro organiškumas, tiek koordinuotas santykis su dainininkais. Dirigentui pavyko išlaikyti nuolatinį orkestro intensyvumą, aukščiausią įtampą, kartu neleidžiant nė sekundei užgožti tikrųjų vakaro žvaigždžių – dainininkų.

Įdomaus tembro ir neeilinio sceninio žavesio tenoras Hubertas Francis puikiai sudainavo ir suvaidino groteskiškąjį Kapitoną. Aštrokas balso tembras, suderintas su agresyvia, kampuota scenine mototrika, kūrė įtaigų charakterį. Sodrus buvo Marijos vaidmuo – jį atliko

Helena Juntunen. Dainininkė puikiai perteikė charakterio dviprasmiškumą: nepriteklių kenčiančios nelaimingos motinos, tačiau ir meilės ištroškusios, neištikimos sūnaus tėvui meilužės. Kitaip nei kai kurių sopranų, Juntunen diapazonas labai lygus, todėl tiek diapazono, tiek emocinės amplitudės prasme plati Marijos partija jai netapo rimtesniu iššūkiu, o ir nepaprastai tiko. Voceką dainavo baritonas Olafuras Sigurdarsonas. Kaip jau minėjau anksčiau, šio charakterio ryškumo pasigedau, tačiau prie vokalinės technikos prikibti būtų sunku.

„Muzika vis dar „sudėtinga“, *sprechgesang* – vis dar egzotiška, istorija – vis dar ypatingai paliečia“, – apie „Voceką“ rašė suomių kritikai. Jų rakursas taiklus – „Vocekas“ ir šiandien dar nėra lengvai suvokiamas, ką parodė ir nesusausakimša operos salė. O reziumuojant, Suomijos nacionalinėje operoje parodytas „Vocekas“ – gana tradicinis žvilgsnis į skausmingą istoriją, tiesa, paženklintas aukšta atlikimo kokybe ir primenantis apie neblėstantį Büchnerio sukurtos istorijos aktualumą bei laikui nepavaldžią Bergo muziką.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

nuo jos priklausančių ugdymo institucijų būklė, pradedant muzikos mokyklomis, baigiant akademijomis. Daug dėmesio skyrčiau mažesnių Lietuvos miestų ir miestelių vaikų muzikos mokykloms, kadangi nuo pirmo nepriklausomos Lietuvos dešimtmečio švietimo sistemą imta reformuoti. Reforma nebuvo palanki muzikos mokykloms, nes buvo nustatyta, jog jos valstybei kainuoja per brangiai, ir norėta palikti tik mėgėjišką muzikavimą. Kartu su LMTA bendruomene aktyviai važinėjam po regionus, organizavau savo ir studentų koncertus bei susitikimus su mokyklų direktoriais ir pedagogais. Stengiausi, kad jie suvoktų, jog kiekvieno miestelio muzikos mokykla yra kultūros centras, savotiška filharmonija.

Veronika Vitaitė su absolventais: Dariumi Mažintu, Guoda Gedvilaite, Martyna Jatkauskaite ir Edvinu Minkštimu

A. RAKAUSKO NUOTR.

Turinčias chorus, liaudies, pučiamųjų ir styginių orkestrus, jas skatinau dar aktyviau įsitraukti į kultūrinę veiklą, kad ir valdžia suvoktų, jog turime puikius miestelių kultūros židinius.

Kasmet matome Muzikų rėmimo fondo organizuojamą tarptautinių

konkursų laureatų pagerbimą Prezidentūroje, kur LR prezidentė įteikia apdovanojimus muzikams iš visos Lietuvos: anksčiau dominavo tik Vilnius ir Kaunas, o šiandien konkursuose laurus skina mokiniai ir iš mažų miestelių. Tai įrodo, jog Lietuvos muzikinė kultūra iš tiesų

yra aukšto lygio. Iš kitų šalių atvykę profesoriai dažnai pabrėžia, kad mūsų jaunimas puikiai išmokytas, nes užsienyje tokios muzikos mokyklų sistemos, kokią turime, nėra. Mūsų studentams jie vis siūlo išvykti studijuoti svetur. Tad muzikos mokyklų finansavimo mažinimas yra glaudžiai susijęs ir su muzikų emigracijos problemomis.

Pastebiu, kad šiandien jauniems žmonėms sunku įsitvirtinti, nes kultūros politika nesuteikia palankių studijų ir darbo sąlygų. Profesionalų reikia ne tik Vilniuje, bet ir mažesniuose miestuose. Manau, jog studijas baigusiam profesionalui atvykus dirbti, tarkime, į Šiaulius ar Kupiškį, turėtų lengvatinėmis sąlygomis būti suteiktas butas, panaikintos tam tikros išmokos, kadangi jis atvyksta kelti to regiono kultūros lygio. O studentams turėtų būti didinamos stipendijos ir keliamas profesijos prestižas. Pedagogų

pareiga yra kalbėti apie šias problemas ir jų sprendimo būdus žinias-klaidoje, nes tik taip jaunimas maitys savo studijų prasmę.

Žinoma, tai ilgas procesas, reikia vienytis, rašyti, auklėti, aiškinti apie muzikos mokyklų ir kultūros svarbą valstybei. Kasmet mažinant stojančiųjų į muzikos mokyklas skaičių, kyla grėsmė joms išnykti. Jei jos išnyks, nukentės kultūra ir pati valstybė. Manau, jog dabartiniai pedagogai yra puikiai išsilavinę ir autoritetingi, daug dirbantys kultūros labai ir turintys potencialo padaryti dar daugiau. Šiame globaliame pasaulyje mes būsime pastebimi ir gerbiami, jei išliksime tikrai aukštos kultūros šalis.

Dėkoju už pokalbį.

KALBINO IR PARENGĖ
IEVA KANANAVIČIŪTĖ

Kai žaidimą pralaimi visi

„Pavojingi ryšiai“ Nacionaliniame Kauno dramos teatre

MIGLĖ MUNDERZBAKAITĖ

Paskutinėmis kovo dienomis Nacionaliniame Kauno dramos teatre įvyko Agniaus Jankevičiaus režisuoto spektaklio „Pavojingi ryšiai“ premjera. Aiškią viziją turintis režisierius, kritiškai žvelgdamas į Christopherio Hamptono pjesę (1985), parašytą pagal Pierre'o Choderlos de Laclos romaną (1782), sukūrė savitą kūrinio versiją.

Pasak pjesės pastatymą inicijavusios aktorės Godos Piktytės, „Pavojingi ryšiai“ į dėmesio centrą sugrąžina individą su savo archajiniais dominavimo poreikiais. Kūrinyje siekis dominuoti, nukonkuruoti kitus pasireiškia asmeninių žmonių santykių lygmeniu per intymų seksualinį aspektą. Tačiau galios žaidimai vyksta ne tik N-16 cenzo reikalaujančiame kontekste, bet ir politikoje ar mokyklos suole. Skiriasi tik proceso metodai, o principas išlieka tas pats: bet kokia kaina, nepaisant moralės ir žalos kitiems, pasiekti galios hierarchijos viršūnę. Poreikis dominuoti veikia žmogų kaip priklausomybė. Prieš kelis šimtmečius parašytas romanas vis dar reflektuoja mūsų gyvenimą, jo temos nereikia suaktualinti. Meninę kokybę įrodantis kūrinio universalumas taip pat leidžia diagnozuoti, kad galios žaidimuose mūsų visuomenė į priekį nepažengė.

Dviprasmišką išpūdį kuria ir pjesėje, ir spektaklyje ryškus teigiamų ir neigiamų herojų atskyrimas. Du pagrindiniai veikėjai, siekdami patenkinti asmeninius norus ir įsitvirtinti galios pozicijoje, rezga intrigas, keršto planus, arba, kitaip tariant, organizuoja žiaurias pramogas. Beveik visi kiti – jų žaidimo įrankiai.

Kita vertus, ši personažų opozicija išryškina visišką teigiamų veikėjų-aukų neveiksumą ir polinkį nuolankiai paklusti šeimos ar katalikiškos mokyklos primestoms taisyklėms, naiviai pasitikint kiais. O tokiais gudriems galios žaidėjams lengva manipuliuoti.

Pagrindinius veikėjus – ponią Mertėį ir poną Valmoną – kuria aktoriai Goda Piktytė ir Vaidas Maršalka. Jie – bendrininkai, sąmokslininkai, draugai. Keršto planai, noras visiems įrodyti užimamą poziciją komplikuoja šių personažų santykius, nes jie ne tik konkuruoja su kitais, bet ir demonstruoja vienas kitam savo galią manipuliuoti. Išnaudodami žmogaus silpnybes, pasinaudodami jo patiklumu, regždami intrigas jie žaidžia žaidimus, teikiančius jiems malonumą. Vis dėlto šis procesas netrukus baigiasi, ir nors, kitaip nei pasakose, jų niekšiški darbai neatsisuka prieš juos pačius, jie praranda pirminę prasmę.

Piktytės ir Maršalkos kuriamas duetas – stiprus galios žaidimų simbolis. Maršalkos Valmonas iš pradžių primena Žoržą Diurua iš Guy de Maupassant'o romano „Mielas draugas“ – lengvabūdišką, savo pranašumu įsitikinusį moterų vilioją, bet vėliau atsiskleidžia jo cinizmas ir visiškas žlugdomų žmonių jausmų nepaisymas. Piktytės kuriama Mertėį, siekdama savo tikslų, laikosi aiškos ir kryptingos strategijos. Nepaisydama kintančių aplinkybių ji stengiasi išlaikyti savo užimamą poziciją, pabrėžti galią bei laisvę, net ir tada, kai planas žlunga. Ši veikia dominuoja: ji padiktuoja pirmines žaidimo taisykles, vėliau jas keičia, ir galios svertai vėl atsideria jos pusėje, nepaisant nusivylimo jausmų srityje.

Šiam duetui oponuojanti personažų grupė pasižymi teigiamomis, daugeliu atvejų pabrėžtinai krikščioniškomis vertybėmis. Aktoriaus Gyčio Laskovo kuriamas muzikos mokytojas Danseni – naivus, neryžtingas ir lengvai pasiduodantis kitų įtakai, nes logiškai neįvertina aplinkybių ir nepastebi kėslių. Personažas nėra itin išplėtotas, jis veikia kaip įrankis kitų rankose. Atitinkamai judesiais, gestais ir mikčiojimu aktorius pabrėžia veikėjo jaudulį ir neryžtingumą.

Aktorė Eglė Grigaliūnaitė, kurdama jauną, į griežtus elgesio rėmus įspraustą panelę Sesilę Volanž, išryškina veikėjos neveiksumą, bet tuo pačiu metu ir smalsumą bei norą keistis. Ypač stipriai, su aiškia kritine distancija nuskambėjo jos monologas apie krikščioniškos ugdymo įstaigos taisykles, kurių viena svarbiausių – nedaugžodžiauti. Paviršutiniškas, tik fragmentiškai veikiančios Sesilės motinos ponios Volanž personažas neleido iki galo atsiskleisti Daivos Rudokaitės aktorinei patirčiai.

Aktorės Gabrielės Ladygaitės kuriama panelė Turvel – niekšiška, amoralinių intrigų ir lažybų auka. Svarbi jos savybė – saugoti kitų paslaptis. Turvel atrodo tarsi žmogus-dienoraštis, kuriame, nepaisant jo norų, įrašomos kitų istorijos, patirtys. Turvel tampa savotiška duomenų laikmena, negalinčia prabilti, bet kartu ir pamiršti. Su tokia situacija susiduria ne tik kunigai ar psichologai, bet ir kiekvienas, kuriam kas nors perkelia savo patirties naštą ir minčių perteklių. Šiuo atveju panelė Turvel priversta būti Valmono dienoraščiu.

Vienintelė Ingos Mikutavičiūtės kuriama laisvo elgesio mergina

Goda Piktytė spektaklyje „Pavojingi ryšiai“

D. STANKEVIČIAUS NUOTR.

Emilė visai nesipriešina esamai situacijai. Ji į viską žiūri tarsi iš šalies, esant reikalui dalyvauja vyksme, bet to nereflektuoja ir neturi ambicijų ką nors pakeisti.

Spektaklyje suburtas įtaigiai kartu veikiančių aktorių ansamblis premjeros vakarą neišvengė nesklandumų dėl teksto. Aktoriai darė ne tik mažiau pastebimas linksnių klaidas, bet ir didesnes logines, tačiau šios problemos nesunkiai išsprendžiamos.

Svarbu paminėti ir Jankevičiaus spektakliui parinktos muzikos reikšmę. „Pavojingų ryšių“ istorija prasideda Nicko Cave'o ir Warren Ellis daina „Mars Theme“, vėliau pereinančia į bauginančių, aštrių ir čaižių garsų takelį. Vėliau girdime grupės „Triggerfinger“ dainą „I'll Be Home“ ir Tine Reymer dainą „The Hill“, drovusiis muzikos mokytojas Danseni (Laskovas) bando dainuoti Elvio Presley „Let It Be Me“, o pabaigoje skamba grupės „Demdike Stare“ daina „Savage Distort“. Visi muzikos kūriniai gerai apgalvoti, prisidedantys prie veiksmo raidos

ir istorijos pasakojimo: reikiamose vietose dainos sustiprina emociją, o kitose tarsi „nukerta“ besibaigiančią sceną ir dar vieną niekšingą veikėjų poelgį.

Lauros Luišaitytės sukurtoje funkcionalioje scenografijoje daugiausiai interpretacijų provokuoja sceną nuo žiūrovų skiriančios grotos. Kaip sakė režisierius: „Lietuviai, ir ne tik lietuviai, mėgsta apsiriboti grotomis. Tai – teritorijos ribojimas, ir minčių, jausmų grotos, ženklas, kad ten eiti negalima.“ Grotos kuria ir tam tikrą rezervato, kalėjimo išpūdį – personažai tarsi negali ištrūkti iš tos aplinkos, kurioje yra, todėl belieka kankinti vienas kitą ir save. Ši uždara erdvė simbolizuoja ir savęs įkalinimą „pavojingų ryšių žaidime“. Nors iš pradžių pagrindiniai herojai Valmonas ir Mertėį savo elgesiu atrodo laisvesni nei tie, kuriais jie manipuliuoja kaip panorėję, galiausiai ir patys tampa savo susikurto žaidimo įkaitais: iš savo laisvių pasistato kalėjimą, iš kurio nebegali ištrūkti.

Etiudo galia

Pianisto Motiejaus Bazaro rečitalis „Organum“ salėje

LINA NAVICKAITĖ-MARTINELLI

Veiklą neseniai nutraukus klasikinės muzikos projektui „Vaidilos klasika“, fortepijono rečitalio žanro adeptams Vilniuje liko kone vienintelė erdvė, kurioje galima atsiduoti šiam gurmantiškam malonumui, – fortepijonų salonas „Organum“. Akustiniu požiūriu ši salė man nėra patraukliausia, tačiau konceptualioms programoms pateikti ji gal net ir labiau tinkama nei bet kuri kita (atsitiktinių klausytojų, glamūrinės publikos čia nesitikiu sutikti), ką jau kalbėti apie išrankiausią pianistą galinčią patenkinti naujų fortepijonų pasiūlą.

Balandžio 6-ąją „Organum“ pakvietė į vieną rafinuočiausių programų – Motiejaus Bazaro etiudų rečitalį. Pasak paties pianisto, ši programa – „apie etiudo žanro mirtį ir prisikėlimą XX amžiuje“, o tai simbolizavo devyni Sergejaus Rachmaninovo etiudai-paveikslai, op. 39, ir trylika György Ligeti etiudų fortepijonui iš Pirmosios bei Antrosios knygų. Rachmaninovo opusai amžiaus pradžioje buvo sukurtas be maža tuo pat metu kaip ir Claude'o Debussy etiudai, puikiai galėję tą žanro mirtį pailustruoti, bet Rachmaninovo ir Ligeti, kaip estetinių antipodų, sugretinimas, aišku, gerokai kontrastingesnis ir paveikesnis.

Meninį Motiejaus kelią stebiu nuo pirmųjų jo klasių J. Naujalio muzikos gimnazijoje, ir kaskart sau konstatuoju, kad tai – itin savito braižo pianistas. Išties, esama tokių fortepijono kanono kūrinių, kuriuos norėčiau išgirsti būtent jo atliekamus (jau seniai mėginu jam įpiršti Sergejaus Prokofjevo Antrąjį koncertą fortepijonui, bet tuo neapsiribočiau). Beje, šiame rečitalyje klausydamasi pianisto prakalbų pamaniau, kad su naująja *kalbančių* meno daktarų karta įprastiniam koncerto vedėjo (-os) vaidmeniui, regis, ateina galas – sunku būtų įsivaizduoti, kas įdomiau ir kompetentingiau už patį

Motiejus Bazaras

L. NAVICKAITĖS-MARTINELLI NUOTR.

atlikėją klausytojams papasakotų apie etiudo žanro transformacijas ir atliktus kūrinius. Muzikinį intelektualumą, stiliaus pajautą ir nepakantumą chaltūrai šiuo atveju papildoma pažiūrų bei išsilavinimo įvairiapusisškumas ir puiki iškalba.

Pianistų kankinimų arsenalas Ligeti etiuduose išties išradingas: čia gausu poliritmijos, politempijos, polimetrijos, reikalaujančių ne tik plieninės fizinės ištvermės, bet

NUKELTA Į 5 PSL.

Siaurakakčių mentaliteto duobės

Pauliaus Ignatavičiaus spektaklis Oskaro Koršunovo teatre

DOVILĖ ZAVEDSKAITĖ

Sąvoka *non grata* iškart aktyvuoja kažką ne mažiau nei neapykantos kurstymas, socialiai pavojinga elgsena ar grėsmė saugumui. Režisierius Paulius Ignatavičius spektaklyje „Katzelmacher* imigranta non grata“ (pagal Rainerio Wernerio Fassbinderio pjesę „Katzelmacher“) redukuoja *non grata* pojūtį iki periferijos bendruomenėje nepageidaujamo imigranto ir dalyko esmę apriboja provincialumo smūgiu vargšui naiviam kitataučiu į klyną, arba, liaudiškai tariant, *pagaidinimu*, primenančiu liūdną naujoko dalį klasėje. Spektaklyje mažiau apie tokius dalykus: ar tai, kas vyksta, yra tikra; kaip toli eisim; gal čia kažkas kur nors labai preciziškai paslėpta; kodėl atmetamas teatro formų progresas? Atsakymai: tai yra realybė; eisim maksimaliai – iki *X faktoriaus*; nieko neradau; klausimas retorinis. *A priori sorry* už recenzijos leksiką – tik antrinu spektakliui, kad tiksliau išreikščiau apmaudą.

Kartais plokšti dalykai teatre veikia. Kaip Oskaro Koršunovo „Išvaryme“, Kamilės Gudmonaitės „Keturiuose“, Yanos Ross „Vienos miško pasakose“ eksploatuojamas

žmogaus prasčiokiškumas, pro kurį persišviečia arba vienišumas ir desperacija, arba atkakli ir ilgalaikė paieška, arba seklos nacionalizmas ir didis liūdesys. Ignatavičiaus spektaklis – visuomenės tipų parodija, siaurai narpliojanti graiko imigranto padėtį Lietuvos kaime, – puikus pavyzdys, kaip dramaturgijos plokštumas kiša koją, nes jos nesustiprina režisūrinis argumentas ir antras reikšmės dugnas: alaus butelis čia tereiškia alų.

Naujokas klasėje arba imigrantas kaime, – tai amžinai atsikartojanti bendruomenės ir individo veikimo schema, pagal kurią senbuvų sistema blokuoja naują organizmą, atmesdama jį vien dėl to, kad organizmas naujas. Situacija – daugiabriaunė ir visada aktuali, tačiau įdomi tik tada, kai aišku, kas čia ką jaučia ir kokia situacijos evoliucija. Ignatavičiaus spektaklyje regime plokščių stereotipiškų personažų galeriją: kruopščiai atrūšiusvus blogus nuo gerų ir surinkus į krūvą tiesmukas žemesnių socialinių sluoksnių kaukes, iš jų išbraukiamas gyvenimas. Žmogus čia pažinus tik tiek, kiek galėtum pažinti iš bulvarinio skaitalo antraštės. Nors siužetiškai veiksmas vyksta – nuo apsiuostymo iki šio tokio fizinio smurto, charakteriai iki galo

Scenos iš spektaklio „Katzelmacher* imigranta non grata“

lieka antraštiniai. Kad būtų įdomu į juos žiūrėti, kažkas turi vykti po vandeniu.

Visiems veikėjams būdinga savotiška nominali vertė – jie egzistuoja tik kaip reakcija į imigrantą. O ką jaučia imigrantas? Ką ten pajausi, būdamas rinkinuku periferinių pokštų: „kiški-piški – piski-piski; pyzda-plauka; labas-gaidys ir t.t.“. Aktoriui Taduui Gryn, kuriam ne pirmą kartą tenka įsikūnyti į *stipriai* kitatautį (prisiminkime Azimą „Išvaryme“), sukurtas šabloniškas ir tipiškasis lietuviškų perliukų žodynas uždaro jo personažą į vienplanį tipą, kuris, regis, tik „dulkina“ lietuvaits, „kalasi“ su lietuviais ir nieko nežino apie savo žmoną ir „vaką“. „Nesupasti“, – kartoja jis visur, kur jau galima būtų atsitraukti nuo „bybys-gaidys“ temos. Todėl jo linija neužauga iki finalinės *non grata* kančios: kai jis šiek tiek apmuštas guli ir aimanuoja, o paskui dramatiškai išnyksta dūmuose, nesupranti, kas ten jam skauda – ar *dūšia*, ar klynas. Nemotyvuotos

atrodo ir jo draugužės (Ieva Savickaitė) ašaros: nėra ko čia verkti, nes... nieko neįvyko.

Turbūt labiausiai šiame spektaklyje gaila gerų aktorių (taip pat vaidina Arnoldas Augustaitis, Simonas Dovidauskas, Pijus Ganasauskas, Aidas Matutis, Milda Noreikaitė, Severinas Norgaila, Marija Petravičiūtė), kurie savo charakteriui transliuoti teturi sustatytus balsus – taip, kad būtų lengva nesuklystant atpažinti *ruskės*, translyčio, *marozo*, *fyfos*, senio, fabriko savininkės ir panašius stereotipus. Stereotipai išklysta iš savęs tik gyvoje muzikinėje spektaklio realybėje, kuri vienintelė čia pagauli (muziką sukūrė Šiaulių dramos teatro grupė „Church on Wheels“, kuriai priklauso Norgaila, Matutis ir Ignatavičius). Visi – be išlygų – skaidrūs ir stiprūs balsai pagaliau iš alaus skardinės ištekina kažką unikalesnio; muzikinis audinys turiningas, įtaigus. Dainų atlikimo erdvė – persirengimo kambarėlis su užuolaidėle (scenografija režisieriaus) – vienas įdomesnių spektaklio sprendimų. Regis, čia – vakuumas, kur kvadratiname metre vyksta viršelio žvaigždžių, prabangių klubų, televizijos užkulisių gyvenimas. Bėda tik ta, kad jo teduodama po gurkšnį, tuoj vėl atkrintant atgal į kėdes, į blevyzgas prie kebabinės staliuko.

Šioje televizinei analogiškoje realybėje nieko daugiau neatsitiks, tik lietuviška provincija atmes kitatautį visais muzikiškais atmetimo būdais (tarp kurių, beje, vienas pagauna ir mane – kai kaimo jaunimas nutaria graiką aploti, ir loja storai, ir loja plonai, ir šitas lojimas tampa tikru veiksmo absurdu). Yra čia ir mergaitė, norinti vartyti kartu į Graikiją, ir kaimo lyderiai, svajojantys apie Vilnių, ir *ruskė apsišikis*, ir linkėjimai Leniniui, ir kaltinimai komunizmu, ir

sirtakis, ir kebabų valgymas, ir Selo prototipas, ir mišios *ultra-sexy* stiliumi – visa šabloniška kaimo juokelių puokštė, pilnas festivalio „Juokis“ komplektas.

Įdomu tai, kad savotišką *glamūrinį* imigrantą – „Aukšinius scenos kryžius“ – atvežus į Šiaulių dramos teatrą atsitinka savotiška save išpildanti pranašystė: Ignatavičiaus režisuotoje ceremonijoje praeitis savaime susisieja su provincialumu – visą laiką atrodo, kad švenčiame ano dešimtmečio teatro jubiliejų, kuris neaišku kodėl buvo išvilktas į dienos šviesą. Kaip spektaklyje iki nulinės vertės nužeminamas graikas, taip ceremonijoje nuvertėja didžiausias lietuvių teatro fejerverkas. Mėginimas kalbėti apie teatro ateitį bloškia į dar gilesnę siaurakaktiško mentaliteto duobę – ateitis sutraukiama į robotų erą.

„Katzelmacher* imigranta non grata“ fone iškyla švarus ir grynas Manto Jančiausko „Dreamland“, kuriame dokumentines istorijas girdėjome iš tikrų imigrantų lūpų. Nors spektaklis – pasakojamojo pobūdžio, turėjome progą išvysti, kokia daugiasluoksnė ir komplikauta yra ne itin *grata* individo padėtis jį primančioje mažoje šalyje. Nors tai – du kraštutiniai skirtingos prigimties spektakliai, labiau juos skiria ne žanras, o pretenzija į šiuolaikinę teatro realybę, į kurią „Dreamland“ patenka, o „...Imigranta non grata“ lieka... *non grata*.

Būna situacijų, kai dauguma juokiasi. Taigi manau, kad žiūrovai eis, žiūrovai žiūrės, ir bus žiūrovams juokinga.

Spektaklis yra bendras teatro studijos „Theaomai“, Pauliaus Ignatavičiaus teatro „Teatras π“ ir OKT / Vilniaus miesto teatro projektas

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

ATKELTA IŠ 4 PSL.

ir ypatingo susikaupimo bei gebėjimo visas tas skirtingas linijas sekti ir susieti į vienį. Ligeti etiudai neatitiktinai užima garbingiausią vietą šiuo metu Kembridžo universitete rašomoje disertacijoje apie sudėtingumą fortepijono muzikoje. „Reta santapa tarp rankų“ (pasak Motiejaus), repeticijų serijos, įvairūs rebusai, užkoduotos sistemos ir deformacijos – tai jau ne įvairovė, bet veikiau chaosas, kurį pianistas užtikrintai valdė. Rachmaninovo antrojo etiudų opuso (kompozitorius sukūrė du – 33 ir 39) tirštose tekstūrose instrumento galimybės išnaudojamos visavertiškai, tačiau kur kas tradiciškiau. Būtent

Rachmaninovo etiuduose-paveikluose atsivėrė romantinės gelmės, spalvų paletė, subtili pianisto garso kultūra. M. Bazarо interpretacijoje, kaip galima buvo tikėtis, nebuvo saloninio sentimentalumo ar perdėto emociingumo, kuriam nesunku pasiduoti atliekant Rachmaninovo muziką, bet kurio itin vengiama šiais laikais, norint reabilituoti didįjį XX a. romantiką, Vakaruose ir rimtosios muzikos autoriumi. Ypatingą išpūdį vidine įtampa ir sukauptumu paliko du lėtieji etiudai – Nr. 2 a-moll *Lento assai* ir Nr. 7 c-moll *Lento lugubre*, pastarasis – ypač įstabus ir labai retai atliekamas. O šiaip tenka pripažinti, kad, skambinami sykiu, Rachmaninovo etiudai tartum pasakęta vienas kito grožyje – labiau

įprasta kurį vieną (antai Nr. 5 ar 8) girdėti kaip kulminacinį tradicinio rečitalio tašką ar bisą, pasigardžiamumui. Šiuo atveju kulminacija tapo devintasis etiudas-paveikslas D-dur, siziifiškai kylančiais motyvais netikėtai atliepęs pirmos koncerto dalies pabaigoje skambėjusius Ligeti „Velnio laiptus“.

O girdint, kaip nubėgus maratoną dar užtenka jėgų apibėgti garbės ratą (bisui pianistas paskabino anaip tol ne lengviausią Ligeti pjesę Nr. 7 iš ciklo „Musica ricercata“), ir apskritai šiame rečitalyje įvertinant M. Bazarо formą, galima tik tarstelėti: „Pianistai, grokite etiudus!“

Tekstas iš autorės tinklaraščio „Muzikalijos“:
<https://linamartinli.wordpress.com/2019/04/07/paminklas-pianizmo-technikai/>

Šokio dienoraščiai

Kovas ir kelios balandžio dienos

HELMUTAS ŠABASEVIČIUS

Kovo 19 d.

Kovo 19 d. dviejų dalių koncertą „Didysis baleto šimtmetis“ savo baleto istorijai paskyrė Latvijos šokio menininkai; jis vyko Latvijos operos pagrindinėje salėje ir pristatė išlikusius ir atgaivintus daugumos Latvijos choreografų kūrinius. Koncertą surengė Rygos choreografijos mokykla, o režisavo pedagogė ir choreografė Regina Kaupuža. Šis sumanymas šiek tiek priminė kur kas kuklesnėmis galimybėmis Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriaus parengtą koncertą „Baleto atmintis“, 2016–2017 m. parodytą Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje.

Nors solidus Latvijos baleto jubiliejus bus tik 2022 m., šiuo koncertu kaimynai pagerbė meno šaką, kurios užuomazgas patys sieja su dešimčia šokėjų, nuo 1920-ųjų dalyvavusių Latvijos operos spektakliuose, – su jais 1922-aisiais rusų baletmeisteris Nikolajus Sergejevas pastatė baletą „Tuščias atsargumas“. Pirmuoju Latvijos choreografu vadinamas Broniaus Kelbauskio (1904–1975) amžininkas Osvaldas Lēmanis (1903–1965), 1934-aisiais pastatęs Piotro Čaikovskio „Gulbių ežerą“. Koncertą ir pradėjo Lēmanio sukurta Klasikinis bolero iš Ludwigo Minkaus „Don Kichoto“.

Tarpukario – o ir pokario – Lietuvos žiūrovams buvo pažįstama Helēna Tangijeva-Birzniece, gastroliavusi tarpukario Kaune, o vėliau Vilniuje pastačiusi Romualdo Grinblato „Rigondą“, – stilingas buvo jos „Melancholiškas valsas“ pagal Emilio Dārziņio muziką, įdomaus choreografinio piešinio pasirodė koncerto pabaigoje šokti latvių liaudies šokiai, tarp jų ir „Rucavietis“. Gaila, kad neišliko Aleksandros Fiodorovos, kuri, dirbdama Rygoje, 1936–1937 m. vadovavo ir Valstybės teatro baletui Kaune, kūrinių.

Nuotaikingas buvo Valentino Blinovo choreografinis vaizdelis „Batai“ pagal gyvai atliekamą žydų liaudies muziką, kurį įsijautęs šoko ir vaidino baleto solistas Māris Sprīngis. Žiūrovams patiko sutirštinta bravūra spinduliuojantis to paties choreografo sukurta estradinis šokis „Kubos melodijos“ pagal Raimondo Paulo muziką, kurį su pasimėgavimu atliko solistai Paulina Druka ir Andris Pudānas.

Parodyti ir kitų įvairių kartų Latvijos choreografų – Jevgenijaus Čangos, Irēnos Strodēs, Janīnos Pankratēs, Aleksandro Lembergo, Litos Beiris, Aivaro Leimano, Milanos Komarovos kūriniai, šiuolaikinio šokio kūrėjos Olgos Žitluchinos kompozicija „8“.

Koncertas supažindino ir su jauniausių Latvijos choreografų – Raimondo Martinovo, Antono

Freimano, Elzos Leimanės – darbais. Pastarųjų dviejų sukurtų vieno veiksmo baletų „Hamletas“ (Freimanas) ir „(Ne)pasakok man pasakų“ (Leimane) afišoje ant Latvijos nacionalinės operos fasado – LNOBT šviesų dailininko Levo Kleino pavardė.

Tarptautinio solidumo koncertui suteikė svečiai – Talino choreografijos mokyklos ir Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriaus moksleiviai. Ypač džiugu, kad mūsiškiams buvo patikėti sudėtingos choreografijos numeriai: Dārziņio ir Paulo „Pasakyk man tą valandą“ (choreografas Juris Kaprālis) šoko Vakarė Radvilaitė ir Svajūnas Valiūnas, Tamaros Vitiņos „Faruką“ – Martynas Čiučiulka (beje, kurį laiką mokėsis Rygos choreografijos mokykloje), Kaupužos „Preljudą“ – Milda Luckutė. Jaunuoliai šoko sklandžiai ir artistiškai – Lietuvos baletas tikrai turės kuo didžiuotis.

Koncertas buvo papildytas vaizdo projekcijomis iš Latvijos baleto istorijos, o vienas kitą keičiančius choreografinius epizodus lydėjo grafiniai vaizdai, kuriuose buvo kartojamas vis kitaip interpretuojamas plunksnos, sparno motyvas – akivaizdi ir visiems suprantama šokio metafora.

Kovo 22 d.

Retokai rodomas Piotro Čaikovskio „Gulbių ežeras“ nepadarė gėdos LNOBT šokėjams – stebina, kad įvairų repertuarą turinti trupė geba puikiai surepetuoti susiklausymo ir darnos reikalaujančius grupinius šokius ir suteikti jiems reikiamos nuotaikos. Spektaklyje buvo nemaža malonių epizodų, netikėtų artistinių improvizacijų, kurios visada suteikia gyvybės senoviniams klasikiniams baletams, atrodytų, nebegalintiems pasiūlyti nieko ypatingo. Todėl visada norisi kokio nors nematyto bruožo vieno ar kito personažo biografijoje, raiškesnių mizanscenų, autentiškų arba naujų, tačiau su senuoju spektaklio audiniu derančių detalių, kurios leistų seną ir, regis,

atmintinai žinomą istoriją suprasti šiek tiek kitaip. Solistams Kristinai Gudžiūnaitei ir Genadijui Žukovskiiui „Gulbių ežeras“ gerai žinomas ir ne kartą šoktas kūrinys, o štai pirmojo veiksmo *Pas de trois* debutavę Marija Kastorina, Julija Stankevičiūtė ir Jeronimas Krivickas pradžiugino akivaizdžiu šokio malonumu, kuris visada nesunkiai pajuntamas žiūrovų salėje.

Vienas iš pirmojo veiksmo *spiritus movens* – Igorio Zaripovo Juokdarys, nuolat stebinantis šokio azartu, sudėtingomis sukinių trelėmis, taip pat ir gyvomis artistinėmis provokacijomis, į kurias tinkamai reagavo ir debutantė Stankevičiūtė. Paskutinėse gulbių eilėse buvo matyti ir M.K. Čiurlionio menų mokyklos tryliktokės, sugebančios gerai įsijauti į melancholišką baltųjų paveikslų nuotaiką.

Balandžio 3 d.

Kelissyk ir netiesiogiai, ir tiesiogiai su šokio menu teko susidurti trumpoje kelionėje į Italiją. Vėlyvą rytą teko netikėtai apsilankyti Luciano Pavarotti teatre Modenoje – teatrą maloniai sutiko aprodyti garso režisieriumi čia dirbantis Pierluigi Ugolotti, kuris ne tik navedė į puošnią teatro salę, sceną, užkulisius, bet ir pastogėje parodė įspūdingas skliautines perdangas, taip pat ložes su nuo XIX a. kiekvienai priskirta atskira patalpa atsigavinti spektaklio metu (kai kuriomis iš jų su išlikusia autentiška sienų tapyba ir brokato apmušalais ir šiandien naudojasi kilmingos Modenos šeimos, nors daugelis yra paverstos tiesiog rekvizito ar kitų daiktų sandėliukais). Ugolotti papasakojo apie šiame teatre neretai pasirodančią pasaulinę baleto žvaigždę Svetlaną Zacharovą bei pernai čia rodytą sero Eltono Johno miuziklą „Bilis Eliotas“ pagal puikiai žinomą jau beveik prieš dvidešimt metų režisieriaus Stepheno Daldry sukurtą filmą apie berniuką iš mažo angliakasių miestelio, pasiekusį savo svajonę – tapusį šokėju. Beje, afišos prie teatro jau kvietė į

Maia Makhтели ir Alessandro Staiano Neapolio San Carlo teatro baletė „Gulbių ežeras“
A. RANZI („STUDIO CASALUCI“) NUOTR.

netrukus, balandžio 12 d., čia vyksiantį ir Lietuvoje viešėjusios šiuolaikinio šokio trupės „Batsheva“ jaunimo grupės pasirodymą.

Balandžio 4 d.

Nuostabu, kad Mantujos kunigaikščių rūmuose esančioje galerijoje surengtos Laisvydės Šalčiūtės ir Gehardo Demetzo parodos „Coming Out“ atidaryme (tai ir buvo pagrindinis kelias dienas trukusios kelionės į Italiją tikslas; viena iš rengėjų – Lietuvoje veikianti „Countour Art Gallery“) taip pat laukė šiems dienoraščio užrašams tinkantis kūrinys: efektingoje Veidrodžių galerijoje eksponuojamas Šalčiūtės darbas, kuriame viena greta kitos spiečiasi penkios balerinos. Baletas, šokis, šokėjos – motyvai, neretai matomi dailininkės kūryboje kaip viena iš jos analizuojamų grožio, moteriškumo, seksualumo temų, pateikiamų išradingai, provokatyviai ir netipiškai. Nekantriai lauksime naujausio jos kūrinio, šiuo metu baigiamo MO muziejaus užsakyму, – jame kaip svarbus vaizdinis ir prasminis elementas taip pat bus naudojamas balerinos įvaizdis.

Balandžio 6 d.

Paskutinė kelionės stotelė – Bolonija – suteikė progą pamatyti Neapolio San Carlo teatro „Gulbių ežero“ originalią redakciją. Didingas Bolonijos „Teatro Comunale“ su tipiška XIX a. antrosios pusės reprezentacinio teatro architektūra – tinkama erdvė gana drąsiai, nors ne radikaliai klasikinius garsiausio Piotro Čaikovskio baleto elementus interpretuojančiam, keičiančiam, pildančiam spektakliui. Jį Neapolyje dar 1993 m. pastatė Kuboje gimęs, vėliau daugelyje garsių Europos teatrų dirbęs Ricardas Nuñezas (1945–2014), o šiemet atnaujino baletmeisterė Patrizia Manieri.

Žiūrovus pasitinkančioje spektaklio uždangoje – didinga Michailo Vrubelio „Gulbės caraitės“ kopija, nutapyta ant permatomo audeklo ir tampanti viso spektaklio pagrindiniu motyvu. Vladimiro Begičevo ir Vasilijaus Gelcerio libretą redagavęs choreografas kelias spektaklio uvertiūros minutes skyrė Odetos užbūrimo ir pavertimo gulbe istorijai parodyti, o paskiau, nors ir ne visai nuosekliai bei aiškiai, ryškino burtininko Rotbaro personažą, kuris spektaklyje taip pat yra ir princo auklėtojas Rasputinas (jį šoko ir vaidino Ertugrelis Gjoni).

Antrame veiksmė jis, pasislėpęs po kauke, į puotą atlydi Odetos antrininkę Odiliją. Spektaklio pabaigoje Rotbaras-Rasputinas kovoja ne tik su įsimylėjelių pora (šie kažkodėl gana greitai išskuba iš scenos), bet su visu gulbių pulku, ir jų įveiktas išsiridena iš arierscenos.

Spektaklyje nėra Juokdario personažo, užtat puotos divertismentą pradeda lietuviškuose „Gulbių ežero“ pastatymuose niekad nematytas temperamentingas Rusų šokis, kurio solistė Luisa Ielluzzi dėvi kokašniką (tokiu savo herojė papuošė Vrubelis, panašus matomas archyvinėse Rusų šokių atliekančios Annos Pavlovos nuotraukose). Vaizdinių asociacijų spektaklyje ir daugiau – scenografas ir kostiumų dailininkas Philippe'as Binot pirmąjį paveikslą įrėmino stilizuotomis susipynusių medžių ažūrinėmis arkomis, o trečiojo fonas primena auksu žerintį Gustavo Klimto „Bučinio“ fragmentą.

Didžioji dalis Nuñezo choreografijos sukurta originaliai, į ją organiskai integruotos Levo Ivanovo ir Marijaus Petipa scenos. Išradingi, sudėtingi, geros technikos reikalaujantys charakteriniai šokiai (ypač gaivališkas, įvairiausiai šuoliais kirbkščiuojantis Neapoliečių duetas – Carlo Demartino ir Giovanna Sorrentino) atskleidė San Carlo teatro baleto trupės stiprybes: Odetos ir Odilijos vaidmenį atliko Lietuvoje kelissyk matyta techniška, išraiškinga gruzinų balerina Maia Makhтели – Nyderlandų baleto trupės primabalerina, o Zygfrydą aistringai ir elegantiškai šoko San Carlo teatro baleto mokyklos 2011 m. absolventas Alessandro Staiano.

Nors Bolonijoje baleto trupės nėra, gegužės mėnesį čia „Triptiką“ (Benno Stevensonso „Tris preliudus“, Hanso van Maneno „5 Tango“ ir Rolando Petit „Arlietė“) parodys trupė „Ballet Nice Méditerranée“, rugsėjį spektaklį „Instrument Jam“ atveš Katanijos šiuolaikinio šokio teatras „Compagnia Zappalà Danza“, kuriam vadovauja choreografas Robertas Zappalà, o spalį programą „Meilė“ kartu su Rusijos Didžiojo teatro solistais pristatys Svetlana Zacharova: tai „Franceska da Rimini“ (choreografas Jurijus Posochovas), „Rain Before It Falls“ (choreografas Patrickas de Bana) ir „Strokes Through the Tail“ (choreografė Marguerite Donlon). Gana patogus tiesioginis skrydis Kaunas–Bolonija–Kaunas leidžia šiuos spektaklius pamatyti ir Lietuvos baletomanams.

Julija Stankevičiūtė, Jeronimas Krivickas ir Marija Kastorina baletė „Gulbių ežeras“
M. ALEKSO NUOTR.

Ką laikyti žmogumi

Jolantos Dolewskos iš Glazgo paroda „Šiame tuščiame slėnyje“ Vilniaus Prospekto galerijoje

AGNĖ NARUŠYTĖ

Nuogas gyvenimas virsta politikos subjektu-objektu ties ta riba, kai balsas ima kalbėti, sako Giorgio Agambenas iš naujo skaitydamas Aristotelį. Balsu visos gyvos būtybės išrėkia skausmą ar malonumą, bet tik žmogus kalba, apibrėžia, kas teisinga ir ne, kas gera ir ne. Ir tuo įterpia gyvybę į valstybės kūną kaip išimtį, kuriai įstatymas garantuoja „gerą“ gyvenimą, nes draudžia ją paaukoti, nors ir nedraudžia sunaikinti (*Homo sacer. Suvereni galia ir nuogas gyvenimas*, Kitos knygos, 2016, p. 19–25). Nedraudžia gyvas būtybes turėti kaip nuosavybę savo patogumui – ne tiktai karves, kates ir šunis, bet ir vergus, tarnus ar žmonas. Todėl žmogaus, kaip gyvos būtybės, padėtis savo susikurtoje valstybėje yra dviprasmiška – viena vertus, tavo teisė gyventi ginama nuo pat kirbančio embriono stadijos, kita vertus, esi paliekamas dvėsti iš bado ar specialiai numarinamas, jei taip ima ir nusprendžia suverenai. Diktatorius ar kokia nors dauguma.

Šios mintys kilo žiūrint į Jolantos Dolewskos (kilusios iš Lenkijos, bet jau daug metų gyvenančios Glazge ir įgijusios D. Britanijos pilietybę) fotografijas Prospekto galerijoje. Jose matome odą – žmogaus ir gyvūnų, gyvų ir negyvų. Plaukuota apkūnoko ir turbūt nejauno vyro nugara atrodo begalvė – jis palinkęs į priekį ir ši poza jį paverčia anoniminiu kūnu, nuoga gyvybe, neturinčia nei akivaizdžios tapatybės, nei sąmonės. Todėl atrodo, kad su juo galima daryti ką nori. Ši nugara nuolankiai patiekta smūgiams, bet jį kol kas – virtualūs. Nugarą čaižo tik mūsų žvilgsnis, tik šviesa, kurią gaudo analoginis fotoaparatas. Menininkė užfiksuoja jos vaizdą ir retušuoja sidabro milteliais, kad lyg savaime išryškėtų odos nelygumai, spuogai, randai, nepadorūs išgaubtumai ir įėjimai po priglundančiu apatinių audiniu, plaukeliai ir raukšlės. Vaizdas negundantis, nors menininkė kalba apie grožį ir geismą. Tai skamba paradoksaliai, bet prieštaravimas išsispręs.

Nors matome odą, Dolewskai svarbu ir kas po ja – nematoma organų konfigūracija, kuri odai suteikia apčiuopiamą formą. Fotografuodama žmones ji jų prašo įkvėpti, kad vidun patenkantis oras išpūstų kūnus, veržtųsi lauk. Ji pati įpučia orą (kaip ir priklauso Kūrėjai) į kitų pirštais nulipdytus keraminius indus – pučia, kol jų šonai įplyšta. Ji formuoja skudurą, pagamintą iš mirusio gyvūno odos, kad jis atrodytų kaip galva. Uždengta myriop pasmerkojo galva, jau užlipus ant ešafoto, kad nesimatytių, kaip smaigianti kilpa iškreips jo

veidą. Ant kitų menamų galvų užmestos plastiškos klostės simuliuoja gyvybę, virpančią, kretančią, besimuistančią po uždangalą. Nuogas šių homunkulų gyvenimas reikalauja sau teisių dar be žodžių. Todėl jų lengva nepaisyti, regėti čia tik natiurmortus.

Bet keliose fotografijose užfiksuotas lyg ir nesusijęs objektas – lašiniai. Iš baltų riebalų kubelių su odele suformuotas toks lyg futbolo kamuolys. Tarsi išimtas iš tų klusniai palinkusių kūnų ar iš tos moters, kuri kybo žemyn galva kaip kokia skerdiena. Aišku, kad tie lašiniai ne iš ten, bet vis tiek. „Mes vieno kraujo, aš ir tu“, – prisimenu vaikystės animaciniame filme „Mauglis“ dažnai kartotą frazę. Džiunglių civilizacija neskirstė gyvų būtybių į vertas įstatymo apsaugos ir ne, nors niekas nedraudė jų suėsti. Dolewska šioje parodoje skelbia kito-kią žmonių ir gyvūnų bendrystę – mes visi esame tik nuogo gyvenimo išnašos. Bent jau žiūrint iš tam tikro – ir fiziškai, ir finansiškai nutolusios galios – taško. Fotografijų sugretinimai leidžia įsivaizduoti ne tiktai gyvūnų, bet ir žmonių kūnų pramoninį utilizavimą. Ir tai nėra kažkoks išsigalvojimas ar senovinių santvarkų reikalas. Parodą lydinti menininko ir kritiko Danielio Jewesbury esė liudija, kad tai – ne tokia jau keista mintis. Hagos tarptautinio teisingumo teismo archyve esą saugomas Dancigo (Gdansko) anatomijos institute pagamintas muilas, turintis žmogaus riebalų. To instituto profesorius Rudolfas Spanneris tokio muilo prigaminio 100 kilogramų – iš psichikos ligonių,

Štuthofo koncentracijos stovyklos kalinių kūnų. Tai – šurpinantys faktai. Bet ar neturėtume taip pat šurpti nuo minties, kad utilizuojami kitų jaučiančių būtybių kūnai? Klausimas lieka atviras.

Dolewskai rūpi ne tik praeitis, bet ir ateitis, kurios pradmenys jau kalasi dabar, „kitame“ pasaulyje, puolančiame „Europos tvirtovę“. Iš „nepiliečiais“ paskelbtų etninių grupių atimamos žemės ir jie paverčiami „pabėgėliais“. Nuo karo ir ekologinių katastrofų bėgantys svetimšaliai paliekami plūduriuoti jūroje, kur vėjas neš, kol jų palaikis laivelis nuskęs. Uždrausta net juos gelbėti. O išsigelbėjusiųjų stovyklos naikinamos naktį be perspėjimo. Ir jei atrodo, kad tai gresia tiktai „kitiems“ (imigrantams, musulmonams, spalvotiems), tai menininkė siūlo atidžiau klausytis žinių iš pasaulio, išgirsti subtilius diskurso pasikeitimus, kurie ateityje grasina tapti pagrindiniu pasaulio politikos kursu. Nejastrumas vystosi pamažu, taip lėtai, kad galima nepastebėti. Pavyzdžiui, dar visai neseniai koks nors uraganas sukeldavo ne tik cunamį, bet ir atitinkamą pasaulio užuojautos bangą. Dabar dėl šylančio klimato stiprėjančios katastrofos vyksta kasdien ir jaudina tik pačius jų ištiktuosius. Dar visai neseniai lėktuve ištarta frazė „mes rūpinamės jūsų saugumu“ būdavo netuščia, o dabar aviacijos saugumo patikrinimą imituoja patys gamintojai, nes taip pigiau. Visų septynių milijardų šešių šimtų devyniasdešimt šešių milijonų keturių tūkstančių žmonijos kūnai (šį skaičių pasiekėme man bežiūrint į kompiuterinį žmonijos

Jolanta Dolewska, „Šiame tuščiame slėnyje“. 2017–2019 m.

Ekspozicijos fragmentas

RENGĖJŲ NUOTRAUKOS

laikrodį, bet jis bematant viršytas: <http://www.worldometers.info/watch/world-population/>) kartu su nykstančia gyvūnija jau slysta „nuogo gyvenimo“ link, kai jokios teisės nebebus garantuotos.

Beje, pati Jolanta Dolewska iš viso neskraido lėktuvais, bet ne todėl, kad jais nepasitiki. Į Vilnių ji keliavo tris dienas autobusais ir traukiniais, taip pat ir grįžo per Varšuvą į Glazgą, kad kuo mažiau prisidėtų prie klimato kaitos. Šiomet jau dvi tokias brites sutikau. Tokių žmonių daugėja, dabar juos įkvepia ir Greta Thunberg, traukiniu atvykusi į Davosą išbarti ten tūkstančiu penkiaais šimtais privačių lėktuvų suskridusių turtuolių. Jolanta Dolewska prisideda kūriniais. Kartojama informacija apie klimato kaitos priežastis ir pasekmes žmonės anestezuoja, ausis užtrenkia gyvenimo gausmas, akis – spektaklio spindesys. Todėl menininkė kalba griežtomis, nespaltotomis vaizdinėmis metaforomis, smūgiuoja tiesiai į kaktą.

Ji komanduoja žmonėms tarsi gydytoja, kuri stengiasi nustatyti diagnozę. Bet jos fotografijos gali reikšti ir priešingas intencijas – eksperimentuoti su bet kokią teisinę apsaugą nusivilkusiais kūnais. Na ir kas, kad ant siūlo suvertų slankstelių stuburas nesilaiko *erectus* pozicijoje: kam tas stačiasis žmogus, jei naudingesnis – nuolankusis? Nuolankūs Dolewskos fotografuojami žmonės tuoj sprogs persipildę oro, nes jie tušti – begalviai nekalba. Jie nieko nereiškia, jie – pasyvi medžiaga kūrėjams, perkūrėjams, vystytojams, spektaklio visuomenės režisieriams. Jie mirę kaip T.S. Elioto „Tušti žmonės“ (*The Hollow Men*, 1925): akli, prikimšti šiaudų, šnabždantys beprasme kalba, klajojantys be tikslo po mirštančiomis žvaigždėmis „šiame tuščiame slėnyje“. Nors Eliotas rašė apie visai kitą istorinį periodą: po Pirmojo pasaulinio karo, po Versalio sutarties, kurią 1919 m. buvo priversta pasirašyti pralaimėjusi Vokietija, pripažindama atsakomybę, pažadėjusi mokėti reparacijas ir nusiginkluoti. Ilgainiui tai tik paskatino

Vokietiją pradėti naują karą, bet atrodo, kad poetas gerokai anksčiau nujautė būsimas mirties dykynes visoje Europoje.

Kodėl Eliotas aktualus dabar? Istoriko Patricko Cockburno manymu, „Britanijos pasitraukimas iš Europos Sąjungos prilygsta stambiam pralaimėjimui kare“ (*The Independent*, 2018-11-23, <https://www.independent.co.uk/voices/brexit-theresa-may-defeat-war-military-edward-lear-jumbles-a8648896.html>). Pralaimėjusios šalies žmonių likimai pakimba nežinomybėje. Kas yra iš Lenkijos emigravusi, Glazge gyvenanti, D. Britanijos pilietybę įgijusi Jolanta Dolewska – svetimšalė ar sava? Viskas priklauso nuo to, ką joje matys „tikrieji“ piliečiai, nors jos balta oda neišduoda kito-niškumo. Gal todėl ir jos fotografijose daugiausia – odos, paviršiai, išplepantys ir maskuojantys, kad po jais – nežinia kokios tautybės „esmė“. Dolewska išverčia vidaus ir išorės dichotomiją, pripildo vidų tuštumos, kad išryškėtų ne tik išorės apgaulės, ne tik kūno pažeidžiamumas, bet ir politiškai nurašyto kūno grožis.

Taip, šie negražūs kūnai, aplipdyti sidabro milteliais, tampa gražūs. Ir lašinukai gražūs. Gražūs ir iš persitempimo plyšę keraminiai indai, į kuriuos nieko nebeprisilsi, tokie pat bergždai kaip tie atidirbę pagyvenusių baltaodžių kūnai. Į organinius ir neorganinius „indus“ įpūsta gyvybę veržiasi lauk, nori klykti iš siaubo dėl to, kas jai gresia, bet visos kūno angos užkimštos, niekas nieko nesako ir negirdi. Lieka tik vaizdo balsas, neartikuluotas, virpinantis fotoemulsijos sluoksnėlį. „Taip ir baigiasi pasaulis, – triskart užrašo Eliotas, – ne trenksmu, o verkšlenimu.“ Tačiau šiame tuščiame dabarties slėnyje tušti žmonės net nebeverkšlena. Palaimingai tylu.

Paroda veikia iki gegužės 4 d.

Prospekto galerija

(Gedimino pr. 43, Vilnius)

Dirba antradieniais–penktadieniais 12–18 val., šeštadieniais 12–16 val.

Rutinos burleska

Evaldo Janso paroda Vilniaus rotušėje

VIRGINIJUS KINČINAITIS

Vilniaus rotušėje balandžio 3 d. atidaryta Evaldo Janso kūrybos paroda „JANSAS“ (tapyba, objektai, fotografija, videodarbai). Klasikinių kolonų, marmuro imitacijų ir puošnių sietynų erdvėje naujaisi Janso tapybos kūriniai ir vitrinose išdėliotas archyvas sužiba pakylėta prabanga, nors pats autorius visada rinkosi drastiškas alternatyvas, bauginančias provokacijas ir skurdo poetiką. Pripažinkime, niekas performansuose taip giliai neįsibrovė į savo kūno vidurius ir nenutolo meninės kūrybos akligatviuose kaip Evaldas Jansas. Todėl kiekviena jo paroda yra puiki proga dar kartą savo vaizduotėje išbandyti meno ribas ir beprotybės tolius, palyginti konvulsyvų laisvę atgavusios 10-ojo dešimtmečio Lietuvos meno radikalumą su dabartine perdirbinių apatija.

Instaliacijomis, performansais, videometraščiais tyrinėdamas meno, visuomenės, sąmonės, kūno paribius, Jansas tapo išskirtiniu reiškiniu Lietuvos meno pasaulyje. Tiksliau, jis pats kūrė šio pasaulio žemėlapi, nubrėžė kraštutinius jo polius ir sudėliojo atskaitos taškus jau kitoms meno kolumbų paieškom.

Sprogstantis Evaldo Janso produktyvumas driekiasi skirtingomis žeidžiančių skulptūrų ir žviegančių instaliacijų, makabriškų performansų, veriančiai empatiškų

videofilmų, išpažintinių tekstų, unikalios dokumentikos, aitrių *post-punk revival* stiliaus drobių linijomis. Tokioje kūryboje apstu satanistinio juoko, karnavališko idiotizmo, egzaltuotos saviniekos ir romantiško savižudžio elegancijos. Tačiau visa tai paklūsta maksimaliai atviram ir sąžiningam šio menininko žvilgsniui į meno kontekstą ir save patį.

Savo kūrybos pradžioje bėkompromisiškai nerdamas į purvą, mirtimi ir smarve trenkiantį socialumo dugną, iš jo pargabena kraujuojančią išskirtinio grožio šukių širdį. Jausdamas nuolatinį savo siekių ir tikrovės kontrastą, vietinį meno kastų absurdiškumą, savo radikalumo spąstus, Evaldas Jansas neretai renkasi fizinę ir psichologinę autodestrukciją ir tik jam būdinga rafinuota kūno choreografija atlieka susinaikinimo veiksmą įžūliai atvirame performanse „Savo sultyse“ 1998 metais. Kita vertus, šis performansas – ir apie savo sultyse išvirusią lietuviško meno terpę.

Brutalismo ir jautrumo, nušifuotos idėjos ir gaivališko spontaniškumo kontrastai Janso kūryboje yra tikra atgaiva pačiai jauniausiai menininkų kartai. Ji gal nepažįsta menininko asmeniškai, bet gyvena su juo saviėškos krizės priepuoliais, tūnodama „JansasTV“ jutube. Tai su niekuo nepalyginamas lengvai psychodelinis kultūros metraštis, obsceniškų Janso performansų archyvas, išprovokuotų meno lauko veikėjų kliedesių, išpažinčių ir

demaskavimo rinkinys. O tai reiškia, kad rengiant šio menininko parodą yra iš ko rinktis.

Todėl ši paroda sudaryta iš dviejų skirtingų dalių. Pirmoji muzeologinė ekspozicija aktualizuoja ikoninių Janso gyvenimo istorijų ir kūrinių kontekstą. Nomadiškų Janso studijų vaizdai, videomedžiaga ir *screenshotai*, parodų fragmentai ir senos fotografijos, eskininiai koliažai ar instagraminio dienoraščio ciklai čia tampa savarankiškais pasakojimais ir formuoja jau kitus šio kūrėjo biografijos kontekstus.

Kodėl vitrinose demonstruojami skulptūriniai objektai tokie amorfiniai? Nes gimė virškinamojo trakto tamsoje, juos sunėšė bitės, surausė kiaulės. Vitrinoje įsitaiso ir mažutė, tačiau beribės išpažinties knyga „Odė rutinai“. Kamerinė dydžiu, tačiau kolosali degaus beprotybės ir laisvės mišinio karščiu. Tai neprilygstamas iššūkis drungną košę tarp dantų malančiai rašytojų daugumai. Kiekviena odės eilutė dūžta akmenimi ir dvokia šlapimu, maldauja artumo ir vemia nuo nepakeliamos dangaus pilkumos.

Kamerinės Rotušės salės ekspozicija skirta Evaldo Janso sugrįžimui į savo ištakas – tapybos stichiją, gurmantišką meno istorijos ir šiuolaikinių medijos vaizdinių anatomiją. Jansas meistriškai supina meno, asmeninę ir ekraninę istorijas paradoksaliase figūratyvios tapybos kompozicijose.

Evaldas Jansas, „Jansas Klounas smaigia Jansą dailininką“. 2018 m. V. Martikonio nuos.

M. KRIKŠTOPAITYTĖS NUOTRAUKOS

Alogiški deriniai, akinančios spalvos, klampūs potėpiai ir tušti horizontai primena pasaulį po galingo sprogimo, kai visi televiziniai, internetiniai, tikri ir išgalvoti personažai kartu su autoriumi skeveldrų pavidalu linksmai skrieja į visas begalybę. Bjaurūs personažai ir tikslūs potėpiai, atvira ironija ir tvirtai sukalta kompozicija, tradicinė technika ir momentinės žinių aktualijos, suklastotas pasaulis ir virpančios spalvos kunkuliuoja paradoksais ir vulkano lavos grožiu, degina ir žavi.

Kodėl tai performatyvus menas? Tokia tapyba tęsia menininko performansams būdingą intensyvų, sąžiningą ir ribinį dialogą su pasauliu. Kita vertus, demonstruoja tapybos meno gyvybingumą, jo terapinę galią kvailinančio medijų vaizdinių srauto atžvilgiu. Raizgiuose

potėpiuose Jansas murkdo pusnuogės „Femen“ aktyvistas ir Donaldą Trumpą, meno avangardą ir sąvartynų kiaules, dėlioja iš jų virtuoziskas burleskas.

Atviras menininko žvilgsnis, kandi frazė, plati šypsena kiekvieną kartą žada nuotyki, staigų prasmės posūkį. Todėl kiekvienas jo tapybos kūrinys yra momentinė reakcija, naikinantis vizualinio triukšmo perkūrimas, suteikiantis tapybai gaivalingo šokio dinamikos. „Mano stilius – šokis“, – rašė viename laišku Friedrichas Nietzsche. Sutikite, kažkas mefistofeliško yra Janso tapyboje, autoportretuose, jo įvaizdyje, o šio kūrėjo akyse neuilsdami šoka liepsnų atspindžiai.

Paroda veikia iki balandžio 29 d.

Nė velnio tu nesupranti

Arba vargas dėl sovietinio palikimo

UGNĖ MARIJA MAKauskaitė

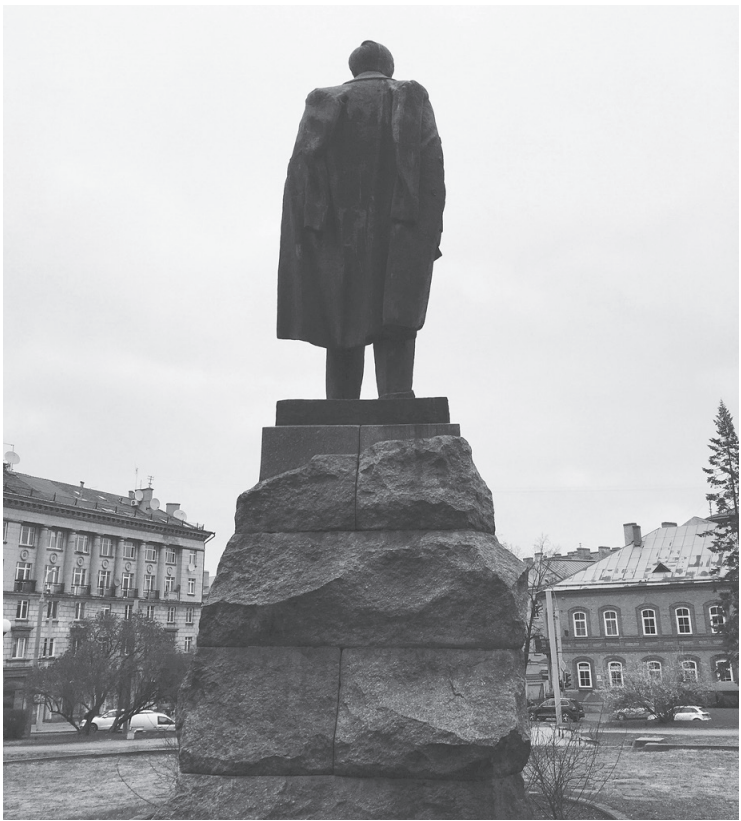
Kodėl apie sovietinį palikimą šnekame šiandien, o ne, pavyzdžiui, dešimtmečiu anksčiau? Nesutinku, jog sovietinio meno šalinimas iš viešų erdvių yra vien „žaizdų išsivalymas“ ar „sovietinio mąstymo nykimo apraiška“. Mano galva, tai susiję su esamuoju laiku. Amerikiečių rašytojo ir aktyvisto Gregory Sholette's teigimu, šiandieninis kapitalistinis gyvenimas pripildytas visais „anti-“, kurie tapo svarbia medijų žodyno dalimi. Ir tai nėra tik kultūros lauko problema: prisiminkime gydytojus (o tiksliau – skiepus), aplinkos išsaugojimą (o tiksliau – miškų kirtimą) ir netruksim pastebėti vyraujančią susipriešinimą. Tik su kultūra bėda ta, jog nors jos sąskaita dažnai yra taupoma (o apie tai būtų galima parašyti ne vieną atskirą straipsnį), ji daro įtaką politiniam gyvenimui.

Per daug nesiplečiant, vertėtų prisiminti filosofo Derrida išsakytą mintį, jog „be archyvų bei atminties kontroliavimo nėra ir politinės galios“. Vis dėlto, kaip 2015 m. aptardama Žaliojo tilto skulptūrų situaciją viename tekste rašė menotyrininkė Giedrė Jankevičiūtė, diskusijai dėl sovietinio meninio paveldo vertėtų pereiti iš politikos plotmės į istorijos lauką. Kadangi tai yra vienas svarbiausių šios temos konflikto priežasčių, kartoju: diskusijai dėl sovietinio meninio paveldo vertėtų pereiti iš politikos į istorijos lauką.

Deja deja, greičiausiai jau nieko nebestebina kone taisykle tapęs teiginys, kad kas garsiau šaukia, tas dažniausiai laimi. Žinia, labiau šaukia tie, kurie nelabai supranta. Nors menotyrininkai, paveldosaugininkai ir kiti savo sričių profesionalai kalba ir diskutuoja apie sovietinį palikimą kaip atminties objektą, didžioji visuomenės dalis turi savo, kardinaliai kitokią nuomonę

sovietinio palikimo klausimais. Dar 2014 m. per vieną diskusiją Marija Drėmaitė netgi išvardino kelias antraštes, kai paveldosaugininkai ar menotyrininkai buvo apkaltinti sovietinio laikotarpio ilgesiu, nes norėjo pabrėžti ir tokio paveldo svarbą. Retorika nelabai pasikeitė: politologė Kamilė Šeraitė apie savo 2019 m. iškeltą iniciatyvą „Už Petro Cvirkos paminklo nukėlimą“ teigia: „Kadangi Lietuvoje yra dar gana nemažai sovietinės sistemos šalininkų, kuriems sunku skirtis su šio režimo reliktais, nenorėdama iššaukti jų reiškiamo nepasitenkinimo, sostinės valdžia neskuba svarstyti klausimo dėl P. Cvirkos paminklo nukėlimo, kuris jau keltas ne vieną sykį.“ Tiesa, ačiū K. Šeraitei, jos iniciatyva paskatino mane iškelti oponuojančios nuomonės iniciatyvą.

O jei rimtai, mano giliu įsitikimu, šiuo klausimu negali būti juoda arba balta, nes yra keli niuansai. Viena vertus, sovietmetis ir jo palikimas yra skaudus mūsų

Juozas Mikėnas, Petro Cvirkos paminklas

istorijos tarpsnis, kita vertus, ven-giame jį reflektuoti. Kaip teigia menotyrininkė Giedrė Mickūnaitė: „Paveldosauga turėtų vadovautis praeities negrįžtamumo principu ir saugoti paveldą tokį, koks jis yra, o ne tokį, kokio norėtusi.“ Kitaip

tariant, tam tikrą savo istorijos dalį norime pamiršti, tik bėda ta, kad ji vis tiek yra mūsų dalis. Maža to, šnekėdama apie nostalgiją, rašytoja, mokslininkė ir intelektualė Svetlana

NUKELTA Į 9 PSL.

Goyos sakramentai

Sigitos Maslauskaitės-Mažylienės ir Sauliaus Mažylio kūrybos paroda „1 + 1 = 1 ir du taps vienu“

Pamėnkalnio galerijoje

KRISTINA STANČIENĖ

Kartu kuriančių menininkų sutuoktinių poros – nuolat dailės istorijos tėkmėje pasikartojantis reiškiny. Sovietmečiu menininkai dažniausiai saugojo savo kūrybinę individualybę, greičiau jau nevalingai persiimdami vienas kito idėjomis ir pavidalais, o vėlesnieji duetai (daugmaž nuo 10-ojo XX a. dešimtmečio) taip smarkiai persmelkdavo vienas kitą, jog tapdavo netgi nedidele kūrybos artele ar savotiškais Siamo dvyniais, kai du protus jungia tas pats kūnas, kaip antai Aida Čeponytė ir Valdas Ozarinskas, Nomeda ir Gediminas Urbonai, Svajonė ir Paulius Stanikai. Sigutė Maslauskaitė-Mažylienė ir Saulius Mažylis – tai kūrėjai, kuriuos iki šiol įsivaizduodavome labiau skyrium. Naujaisioje kolektyvinėje parodoje pasakodami, kaip du atskiri tampa vienu, bendru, jie išlaiko ir nepriklausomumą, o kartais susilieja, ištirpsta vienas kitame, žaisdami, šeliodami ir liedami skaudžius prisiminimus. Parodą persmelkia nuoširdumas, nuolat besikartojančios aliuzijos į biblinius įvykius ir dailės istorijos ikonografiją, kuri kreipia mintį ne tik į kankinystę, kovą už tikėjimą, bet ir į kasdienybę kartu. Tai ne vien džiaugsmas ir palaima, bet ir auka, mokėjimas klausytis, nuolatiniai kompromisai, sąmoningas, o kartais ir visai netrokšamas tapsmas *kitu* ir visos iš to išplaukiančios pasekmės...

Bent jau S. Maslauskaitės-Mažylienės kūryboje ši slinktis nėra nauja – štai kad ir 2017 m. paroda „Prie Babilonijos upių. Pabėgėliai ir tremtiniai“, rodyta galerijoje „Kairė–dešinė“, kur Sigita pristatė ne tik krikščioniškosios ikonografijos tremtinių ir pabėgėlių atvaizdus, bet ir mūsų dienų motyvus su bedaliais, keliaujančiais į Europą iš Artimųjų Rytų, taip pat „pasimatavo“ juodą musulmonės nikabą. Taigi, jau tuomet menininkės kūrybinė strategija buvo sutelkta į persikūnijimą, mėginimą pabūti *kitu*, šią patirtį paverčiant ne tik visuotine, aktualia, bet ir itin asmeniška, giliai išgyventa menine kalba.

Savo autorystę parodoje paslėpę po lakoniškais akronimais SMM (Sigita) ir SM (Saulius), menininkai ne tik supaprastina ir sutrumpina informaciją kūrinių etiketaže, bet ir dar kartą patvirtina vienovės ir skirtybių, asmeniškumo polemiką, kuri būdinga ir kiekvienai santuokai, o šiuo atveju yra perkeliama į kūrybos lauką.

Parodos erdvėje pirmiausia pasitinka įtaigus pačių autorių tekstas, kuris grakščiai, kartu tiksliai, kartais – autoironiškai ir skaudžiai apibūdina jos tikslą, pagrindžia ir paaiškina čia eksponuojamus kūrinius, jų genezę bei menininkų tarpusavio ryšį. Įstrigo vienas jo fragmentas, bylojantis, kad parodos pavadinimas – „tai ir reklaminiis šūkis, kuriuo niekas netiki, ir aliuzija į santuokinę priesaiką, kuria abu menininkai tiki“. Sakytum, ir pati paroda, ir ją lydintis tekstas – manifestas – yra lyg dar viena, meninė, improvizuota kūrėjų poros santuoka, kuriai sakramentus suteikė Goya... Čia aptikome daugybę Goyos kūrybos interpretacijų ir herojų: juodaplaukės machos, aistringos dvikovos iki mirties, meilingai susiglaudę vyras ir moteris, kurių kūnai skleidžia kažkokią sunkiai nusakomą grėsmę, baudžiančios

ir persekiojančios figūros. Toks vaizdinis bei istorinis „nuokrypis“ ne tik tampa svarbiu parodos idėjos komentaru, bet ir plačiai išskleidžia tapsmo vienu tematiką.

Kaip ir tremtinių, pabėgėlių motyvų atveju, tema suvokiama tarsi amžina, nors ir kintanti laike, tačiau visada išsauganti savo esmę: santuokos institucija ar kitokias formas įgyjantis bendras gyvenimas, pakilumo, džiugėsio ir nerimo, nušvitimo ir skausmo, kančios, nuobodulio dualizmas. Giedras properšas temdo sunkūs debesys, sutemos, čia pat tyko ir piktos blogio būtybės, vis siekiančios sugriauti trapią dviejų jungtį. Iš čia ir svarbus parodos personažas Asmodėjas, judėjų demonas, kaip rašo autoriai – santuokos priešas, ardantis ją, siunčiantis impotenciją, seksualinę šaltumą. Aliuzijas į alegorines Goyos fantazijas čia pat „sudabartina“ drobės su rausvais, laisvai ištiškusiais vyro ir moters kūnų atspaudais, tarsi sugrąžindamos žiūrovą į konkrečios poros santykių lauką, aiškiai nurodančios į kūniškumą. Tačiau ir šiems performatyviems kūriniams būdinga realaus bei ikoninio, apibendrinančio žvilgsnio dviprasmybė – čia įsiterpia S. Mažylio

ATKELTA IŠ 8 PSL.

Boym išskiria vieną jos rūšį – res-tauruojamąją. Mes stengiamės išskirti „didįjį“ Lietuvos istorijos laikotarpį, pavyzdžiui, tarpukarį, vengdami reflektuoti tai, ką mums skauda. Mokslininkės teigimu, tai atliepia tautos negebėjimą susitaisyti su savo praeitimi. Kaip rasti kompromisą? G. Jankevičiūtė siūlė tokio paveldo neutralizavimą jį de-kontekstualizuojant. Anot meno-tyrininkės, reikėtų šmaikščiai, protingai, meno priemonėmis keisti

tokio paveldo objektų prasmę, bet ne vietą. Tačiau, kaip visi žinome, skulptūros buvo nukeltos ir išgrūstos į Grūto parką – tai rodo mūsų negalią suvokti dabartinę, visiškai pakitusią realybę. Žinau, dabar man gresia būti labai nepopuliariai, bet, kaip jau greičiausiai supratote, nesutinku su radikaliomis pozicijomis, o tarp jų – neva „visi, kurie yra už tai, kad Žaliojo tilto skulptūros liktų, yra *vatnikai*“.

Okupantai, viešojoje erdvėje statę skulptūras, kūrė tiesiogiai angažuotą politinį meną, o tie, kurie jas dabar eliminuoja, paradoksaliai,

remiasi ta pačia logika. Deja (laimei), jaunesnė karta nebesivadovauja šiais kriterijais. Pavyzdžiui, minėtos Žaliojo tilto skulptūros – tai istorijos pamokų medžiaga, kurią realiai galima buvo paliesti. Asmeniškai aš apie sovietmetį taip ir sužinojau, kai tėvai pasakodavo rodydami į ant tilto (tiesa, kito) pūpsančius sovietmečio ženklus. Suprantu, tiems, kurie gyveno tuo metu, kyla visai kitos asociacijos, bet galvojant apie ateitį, kai apie sovietmetį sužinosime jau tik iš istorijos vadovėlių, neabejotinai galima rasti tikrai įdomių sprendimų,

M. KRISTŲPAITYTĖS NUOTRAUKOS

šeimos tragedijos leitmotyvas ir pranašo Ezekielio citata, kaip krikščioniškojo palikimo išminties vadovas, vėlgi nekvestionuojamas ir atstovaujantis amžinybei.

Žvilgsnį parodoje prikausto ir šv. Sebastijono kankinystės istorija – ekspresyvia poza sustingęs šventojo kūnas, kuriame aiškiai parodomos skaudžiai smingančios strėlės. O ir pats paveikslas ekspozicijoje sumontuotas tarsi simbolinėje nišoje, primenančioje altorių, lyg aliuzija į sakralinę architektūrą. Jo autorius – SM, o jam atitaria

nedidelio formato drobės, nutapytos SMM, čia vaizduojamos šventųjų slaugančios moterys, tiksliau, jų portretai. Šioje vietoje nuo parafrazių, citatų ir kultūrinių, ikonografinių hibridų verta atsigręžti į tapybinę kalbą, kuri parodoje visą laiką išlieka labai svarbi, pačia tapybos technika, ekspresija, potėpio laisvumu materializuojanti joje užkoduotą mintį. Didelio formato drobėse ji skleidžiasi galinga jėga – vietomis leidžiant laisvai nutekėti dažo srovėms, kitur auginami sunkūs pastoziniai sluoksniai, suteikiantys vaizdinui dar daugiau monumentalumo, rūstumo. Šviesa ir šešėliai, pustonių niuansai kamerinėse kompozicijose (šventojo slaugytojų portretai) – tai tiesiog puiki, jautri ekspresionistinė tapyba. SMM iš prieblandos išnyrančius veidus materializuoja ir paverčia moters kančios ir atjautos simboliais. Panašiai kaip skulptūriniai vyro ir moters portretai (autorius SM), sustatyti vienas prieš kitą. Juose atpažįstame abu menininkus, bet žvilgsnio simetrija, numanomas bendrumas, kartu – kūrinius skiriantis fizinis atstumas kalba apie buvimo dviese poeziją ir prozą – trauką ir asmeninę erdvę, ir dar kažką, kas nuolat įsiterpia tarp Jo ir Jos.

Paroda veikė iki balandžio 6 d.

kaip tokį paveldą dekontekstualizuoti ne taip pažodžiui: prieš akis Audriaus Ambraso ar Gedimino Urbono pasiūlymai.

Eisiu dar toliau: tais pačiais, kaip ir sovietmečiu, principais „puoselėjama“ lietuviybė mums taip pat ne kažin ką sako. Cvirką pakeisdami Vyčiu mes pakeičiam vardą, bet ne turinį ir formą. Turiu omeny, kad, pavyzdžiui, vietoj Cvirkos uždėjus Basanavičiaus vardą, ta skulptūra man taip pat kaip lig šiolei nieko nesakys ir eidama gatvę aš jos lygiai taip pat nepastebėsiu. Jei manote, jog apie meno (ir ne tik) institucijų

interaktyvumą šnekama tiesiog šiaip sau, labai klystate, nes norint jaunosios kartos atstovą paskatinti domėtis ar suvokti Lietuvos istoriją nebeužteks vieno žmogaus formos akmens luito pakeisti kitu. Sąmoningumas ugdomas klausimais ir abejonėmis.

Teksto pavadinimas skirtas aptartais klausimais radikalias pažiūras turinčiai visuomenės daliai pašiepti bei siekiant, jog pastaroji pagaliau suvoktų, kad paveldosau-gininkai, architektai, istorikai ir menotyrininkai kalba ne šiaip sau.

Tikiu, kad filmas gali paskatinti abejoti

François Ozonas apie filmą „Ačiū Dievui“

Naujausio prancūzų režisieriaus François Ozono filmo „**Ačiū Dievui**“ („Grâce à Dieu“) premjera įvyko vasarį Berlyno kino festivalyje. Filmas paremtas garsia byla: 1971–1991 m. kunigas Bernard’as Preynat rūpinosi Liono apylinkių skautais ir vasaros stovyklose seksualiai išnaudojo maždaug 70 nepilnamečių. Liono arkivyskupas kardinolas Philippe’as Barbarinas apie tai žinojo ir mažiausiai keletus metus bandė viską nuslėpti. Filmo herojai, būdami jau suaugę vyrai, nusprendžia paduoti kunigą į teismą.

Ozonas gimė 1967 m. Paryžiuje, 1993 m. baigė kino mokyklą „La Fémis“. 1998-aisiais debiutavo pilnametražiu filmu „Sitkomas“. Tarp tautinę šlovę jam pelnė filmas „8 moterys“, kuriame pagrindinius vaidmenis sukūrė Catherine Deneuve, Isabelle Huppert, Danielle Darrieux, Fanny Ardant. Ozonas mėgsta žaisti postmodernistinius žaidimus – savo filmuose dažnai reflektuoja skirtingas kino tradicijas ir stilius, kuria įvairaus žanro filmus, kuriuose vaidina garsūs aktoriai. Ozonas laikomas vienu svarbiausių šiuolaikinių prancūzų režisierių. Pateikiame vasarį vykusio Mateuszo Demskio pokalbio su šiuo režisieriumi, išspausdinto žurnale „Przekroj“, fragmentus.

„Ačiū Dievui“ yra filmas, kuriame atsisakote polinkio į įvairiausių stilių naudojimą ir žaidimą kinu, eruditiškos gimnastikos bei simbolinių poteksčių. Šįkart Jums svarbūs faktai, su kuriais siejasi milžiniška atsakomybė.

Taip, atsakomybė, kurią prisiėmiau, milžiniška. Ji tuo didesnė, kad nusprendžiau pasakoti apie tikrus žmones, gyvenančius ir

kasdien kovojančius už savo reikalą. Iš pradžių, norėdamas apsugoti jų orumą, atlikau kažką panašaus į žurnalistinį tyrimą. Viskas prasidėjo nuo to, kad atsitiktinai patekau į organizacijos „La Parole Libérée“ („Išlaisvintas žodis“) interneto puslapį, skatinantį teikti liudijimus prieš pedofiliją įtariamus dvasininkus. Ten perskaičiau kunigų aukų liudijimus. Mane labai sujaudino šių žmonių padorumas, tai, kaip jie pasakoja intymiausius išgyvenimus. Ypač mane paveikė nuoširdžiai tikinčio Alexandre’o žodžiai apie tai, kaip praėjus beveik trisdešimčiai metų po skautų katalikų vasaros stovykloje atsitikusios tragedijos jis nusprendė nutraukti tylą. Alexandre’as kovojo su Liono diecezijos valdžia siekdamas, kad jo tvirkintojas kunigas Bernard’as Preynat būtų nušalintas nuo kunigystės ir pirmiausia nuo tiesioginio darbo su vaikais. Mūsų susitikimas atrodė neišvengiamas. Jaučiau, kad jis paliks žymę mums abiem.

Susitikimas su Alexandre’u turėjo paveikti visą filmą, kurio forma, ypač pirmosios dalies, primena epistoliarinį romaną. Išėjties taškas buvo jo laišakai, kuriuose jis aprašo būtinybę susirungti su vaikystėje patirta prievarta.

Laiškai, apie kuriuos kalbate, yra tikrovės dalis. Alexandre’as ne vienus metus bandė susisiekti su Liono metropolitu Philippe’u Barbarinu. Šis susirašinėjimas Alexandre’ui buvo tam tikra terapija. Kai susitikome aptarti projekto detalių, jis buvo toks atviras, kad net galėjau pamatyti jo daugelį metų rinktų dokumentų prikimštą portfeli ir gauti sutikimą šiais dokumentais naudotis. Užsispyręs siekdamas teisingumo Alexandre’as vienas pats

pradėjo kovą su bažnytine institucija, o vėliau paskatino ir kitas aukas nebesislėpti. Mane sujaudino procesas, kuriame viešas Alexandre’o prisipažinimas suteikė visiems drąsos viešai pradėti dorotis su trauma. Todėl filme sutinkame dar du personažus – François, kuris nusprendė kuo plačiau pagarsinti bylą medijose, ir Emmanuelį, kuris iš visų trijų skaudžiausiai išgyveno kančią ir bandė rasti teisingumą, kad atgautų dvasios ramybę. Kiekvienas jų veikė skirtingais metodais, bet visus tris suvienijo kovos už teisingumą idėja.

Sakote, kad Jūsų susitikimai buvo nepaprastai emocingi, bet kartu jie siejosi su sprendimu garsiai pasisakyti apie patirtą kančią. Įdomu, kodėl nepasirinkote kurti dokumentinį filmą.

Vaidybinis filmas man pasirodė garbingesnis būdas perteikti šių žmonių dramą. Dokumentiniame filme sakant viską tiesiai į kamerą tai būtų turėję ekshibicionizmo atspalvį. Tačiau dvejonių dėl formos būta ir daugiau. Nusprendžiau nekurti ir teismo dramos, nors kai vyko mūsų pokalbiai, Prancūzijos teisme pradėtos nagrinėti bylos, galėjusios nulemti Liono bažnyčios hierarchų likimą. (Kovo 7 d. kardinolas Philippe’as Barbarinas buvo nuteistas lygtinai pusę metų kalėti už tai, kad nutylėjo pedofilijos aktus su nepilnamečiais – K. R.) Tačiau nusprendžiau, kiek tai įmanoma, likti ištikimas Alexandre’o, François ir Emmanuelio liudijimams ir nekurti ekrane fikcijos. Atkreipkite dėmesį, kad jau pirmoje filmo scenoje atsiranda tikri personažų prototipų vardai ir pavardės. Man atrodė, kad nederia slėpti nei aukų, nei kankintojų, kurie trisdešimt metų

ir jos veidrodinį atspindį seriale – „gerietę“ Kotrynos draugę Laurą, kurią suvaidino Adolfiną Kunčiūtė.“

Pagrindinė serialo veikėja Kotryna maištauja prieš tėvų ir visuomenės nustatytas normas ir svajoja greičiau užaugti. Kartais ji pati nebesupranta, kas jos gyvenime yra tiesa, o kas melas. Merginos tėvai išsiskyrę, ji pyksta ant tėvo, kad šis sukūrė kitą šeimą ir beveik nebesirūpina savo dukterimi, tačiau kaltę bando išpirkti pinigais. Mergina nerūpi ir į darbus pasinėrusiai mamai, kuri arba palieka ją vieną, arba numeta seneliams. Vieniša Kotryna pyksta ant viso pasaulio ir maištaudama patenka į sudėtingas, gniuždančias, o gal asmenybę ugdančias situacijas.

Iš viso serialą sudaro 32 dalys, kas savaitę pirmadieniais bus įkeliama po dvi naujas serijas.

LRT INF.

„Ačiū Dievui“

liko nenubausti, tapatybės. Taip dariau dar ir todėl, kad apie Preynat seksualinį vaikų išnaudojimą prancūzų žiniasklaida ne kartą rašė. Tad nesu joks demaskuotojas. Ko gero, kiekvienas, besidomintis šalies naujienomis, girdėjo apie tuos keliasdešimt išnaudojimo atvejų.

Suprantu, kad labiau nei faktų dokumentavimas ir skandalas Jus domino, kaip filmo herojai rado jėgų traumą paversti socialiniu judėjimu ir kovoti už permainas.

Labiausiai man rūpėjo sukurti pasakojimą, apie kurį žiniasklaida nekalba. Apie slopinamus jausmus, apie didelės kančios, kuri palieka neištrinamus pėdsakus, bet ir gali būti kaip perspėjimas pasauliui, universalumą. Kartu norėjau užduoti sudėtingesnį klausimą, kaip po viso to, ką išgyveno, auka dar gali atleisti kankintojui. Tai ypač svarbu kalbant apie Alexandre’o tikėjimą, nes juk būtent atleisti moko jo išpažįstama religija. Religija, kuri savo pagrindu laiko gailestingumo sąvoką.

Visas tas procesas turėjo būti sunkus ir filmo herojų šeimoms. Jis reikalauja ypatingos empatijos. Ne visiems užtenka drąsos, ne visi nori veikti kartu.

Be abejo. Viešai prisipažinti, kad esi seksualinio išnaudojimo auka, reikia didžiulės drąsos. Viena vertus, galime stebėti teigiamus rezultatus – vidinių jėgų atgavimą, daugiamečio tylėjimo pabaigą ir gal bene didžiausią žodžio laisvės liudijimą. Kita vertus, matome ir negatyvias pasekmes. Destruktyvumas pasireiškia keleriopai. Kai vaikas tampa pažymėtas išnaudojimo žyme, visa šeima turi tai išgyventi kartu. Deja, būna įvairiai. Susipažinau su žmonėmis, kurie šeimos palaikymo nesulaukė. Jie susidūrė su nesupratimu, pasmerkimu, taip pat su savo darbdavių ar net artimųjų prievarta. Tai tik skatina gėdą, dažnai pasireiškia prisiminimų išstūmimu ir, baisiausia, kaltės jausmu. Žmonės pradeda kaltinti save už tai, kas įvyko.

Ar manote, kad šios temos rodymas didžiajame ekrane suteikė išnaudojimo aukoms nusiramimą? Man pasirodė, kad filme slypi tam tikra pagalbos deklaracija.

Norėjau būti vertas jėgos ir drąsos, padedančios šiems žmonėms kovoti su skausmingais prisiminimais, drąsos nutraukti tylą, kalbėti. Didžiausias iššūkis man, susijęs su didžiausia atsakomybe, buvo pasiūlyti meninę šios temos viziją, o paskui parodyti ją filme taip, kad šie žmonės galėtų jame pamatyti save kaip veidrodyje. Toks atsivėrimas pasauliui galėjo tapti su niekuo nepalyginamu savęs žalojimo aktu. Laimė, visi trys filmą traktavo kitaip – kaip asmeninės misijos tęsinį. Emmanuelis sakė, kad pamatė filme svarbią savo gyvenimo dalį, kuri leidžia jam perduoti lazdelę kitiems drąsoliams. Ne tik tiems, kurie patyrė kančią Lione, bet žmonėms iš viso pasaulio, išpažįstantiems Romos katalikų tikėjimą.

Ar ne pernelyg naivu tikėti, kad filmas paskatins permainas?

Didelis klausimas apie poveikį tikrovei lydi kiną nuo pat jo gimimo. Tikiu, kad kiekvienas filmas gali skatinti mus abejoti supančiu pasauliu, atvirai diskutuoti ir vienytis bendriems darbams, kurie paveiks mus visus. Ką tik pradėjome rodyti filmą Prancūzijoje ir nesusidūrėme su pasipiktinusiiais tikinčiųjų ar Bažnyčios hierarchų balsais. Greičiau atvirkščiai – sulaukėme daug palaikymo iš parapijų: tikintieji nori, kad Bažnyčia nutrauktų tylą, atsikratytų nebaudžiamumo jausmo ir prisiimtų atsakomybę už amoralius veiksmus. Per kelias rodymo savaites sutikome žmonių, kurie paskatinti „Ačiū Dievui“ nusprendė stoti akistaton su savo vaikystės košmarais. Tai didžiausia dovana visiems, kurie dirbo prie šio filmo.

PARENGĖ K. R.

Kas yra šeima

Nauji filmai – „Vagiliautojai“

SANTA LINGEVIČIŪTĖ

Sukūręs tryliką pilnametražį vaidybinį filmą **„Vagiliautojai“** („Manbiki kazoku“, Japonija, 2018), režisierius Hirokazu Kore-eda pagaliau sulaukė Kanų „Auksinės palmės šakelės“ ir „Oskaro“ nominacijos už geriausią užsienio filmą, o San Sebastiano kino festivalyje buvo apdovanotas už nuopelnus kinui. Ar tai geriausias Kore-edos filmas – kitas klausimas. Peržiūrėjusi beveik visus jo kūrinius drįščiau teigti, kad „Vagiliautojai“ turbūt suprantamiausi Vakarų pasauliui ir dėl ne visai optimistinės (kaip būdinga režisieriui) pabaigos, ir dėl ne tokio akivaizdaus lengvumo.

Filmas paremtas tikra istorija, garsiai nuskambėjusia per visą Japoniją. Ankštame butuke (jei jį taip galima pavadinti) glaudžiasi kelios Šibatų šeimos kartos: močiutė Hatsue (Kirin Kiki), vyras Osamu (Lily Fanky) bei jo žmona Nobuyo (Sakura Ando), dar viena mergina

„Vagiliautojai“

Aki (Mayu Matsuoka) ir du vaikai – berniukas Šota (Jyo Kairi) bei mergaitė Juri (Miyu Sasaki).

Iš pirmo žvilgsnio „Vagiliautojuose“ vaizduojama paprasta šeima. Tačiau tėtis Osamu užsidirba pinigų pardavinėdamas daiktus, kuriuos vagia per kasdienes „ekspedicijas“ į parduotuves su Šota. Osamu žmona Noboyu viešbutyje skalbia patalynę bei drabužius ir taip pat pasisavina juose paliktus daiktus. Prie bendro šeimos biudžeto prisideda ir Aki, suteikdama vyrams, stebintiems ją per stiklą, malonumą. Močiutė Hatsue irgi nesėdi rankų sudėjusi – prie pensijos ji prisiduria lankydama mirusio vyro vaikus iš kitos santuokos, o šie atgailaudami už tėvo nuodėmės vis įbruka jai vokelį su pinigais.

Vieną vakarą, grįždami po eilinės „darbo“ dienos, Osamu ir Šota pamato gatvėje šalančią mergytę Juri, tad nusprendžia savo ankštuose namuose priglausti ją kelioms dienoms. Tačiau Juri užsibūna, tampa naująja šeimos nare ir mokosi vagiavimo subtilybių.

Tačiau Hirokazu Kore-eda – humanistas, kiekvieno žmogaus sie-loje išvelgiantis ką nors gero, vaikškai naivaus. Jau viename pirmųjų savo vidutinio metražo dokumen-tinių filmų jis sutelkė dėmesį į mokinukų klasę, metus auginusių karvytę. Vaikai dominuoja visuose vėlesniuose jo filmuose, o suaugusieji, stebėdami vaikus ir su jais bendraudami, atranda jautrių ir gražių savo bruožų. Kore-edai visiški niekšai neegzistuoja. Ar tai būtų tariamų nusikaltėlių savižudžių grupelė („Atstumas“, „Dis-tance“, 2001), ar vaikus kaip gegutę paliekanti motina („Niekas nežino“, „Dare mo shiranai“, 2004), ar tik apie karjerą galvojantis ir sūnų visai pamirštantis tėvas („Koks tėvas, toks ir sūnus“, „Soshite chichi ni naru“, 2013), ar prasilošęs buvęs rašytojas detektyvas („Po audros“, „Umi yori mo mada fukaku“, 2106), ar tris žmones nužudęs vyras („Trečioji žmogžudystė“, „Sandome no satsujin“, 2017).

Filme „Vagiliautojai“ taip pat nėra nė vieno neigiamo pagrindinio veikėjo, nors jie ir nusižengia sistemai vogdami. Be to, Osamu turi labai paprastą paaiškinimą: vogti galima, jei tai nėra niekieno nuosavybė, nes parduotuvėje išdėliotos prekės dar niekam nepriklauso, o ir parduotuvė dėl kelių prekių nebankrutuos. Kore-eda savo filmo veikėjų neteisčia, veikiau kritiškai žiūri į Japonijos biurokratinės sistemos atstovus, pasirengusius išardyti, jų nuomone, nenormalią šeimą. Tokią, kurią Kurtas Vonnegutas savo knygoje „Katės lopšys“ apibūdino terminu „karasas“: tai žmonių grupė, kurią vienija dvasinis, o

„Vagiliautojai“

ne kraujo ryšys. Tokia šeima gali būti daug tvirtesnė nei biologinė. Šiame filme, kaip daugelyje anks-tesnių, Kore-eda vėl gręžiasi į šeimą. Tik šį kartą tarsi klausia: ką galima laikyti šeima? Ar moteris, pagim-džiusi vaiką, jau savaime gali būti laikoma mama? Filme ilgainiui pradeda aiškėti, kad visi nariai nesu-siję giminystės ryšiais. Pas močiutę glaudžiasi ne jos sūnus ar dukros, berniukas Šota buvo kadaise išgel-bėtas Osamu iš užrakinto automo-bilio, o Juri paimta sušalusi tiesiog iš gatvės. Netrukus paaiškėja, kad jos ieško tikra šeima, bet mergaitė atsisako į ją grįžti dėl smurtavimo. Be to, ją priglaudę žmonės Juri rūpi-nasi labiau (maitina, rengia, dažnai apkabina) nei tikrieji tėvai.

Šiame filme turbūt akivaizdžiausiai parodomos ir sociopolitinės pro-blemos, kurios dominavo ir Kore-edos juostoje „Niekas nežino“. Tai pasakojimas apie motinos pame-s-tus tris vaikus. Tačiau „Vagiliau-tojuose“ šeima vaizduojama daug

tikroviškiau. Tai žmonės, gyvenan-tys visiškame visuomenės paribyje. Tačiau, kad ir kaip skurdžiai gy-ventų, jie jaučiasi laimingi, mylimi ir visiškai nepriklausomi. Pasakos nuotaiką kuria ir Ryūto Kondô ka-mera, sušvelninanti dramatiizmą. O istorija, galėjusi tapti dar viena drama apie vaikų pagrobimą ir išnaudojimą, Kore-edos rankose tampa jautria šeimos studija, ku-rią ne taip lengva paprastai paaiš-kinti. Net ir šeimos pasaulis egzis-tuoja paraleliai su tikru gyvenimu, o režisierius per savo herojus teigia, kad galima atrasti grožį net ir pačio-mis niūriausiomis bei beviltiškiau-siomis aplinkybėmis. Regis, Kore-eda įtraukia į filmą visas anksčiau nagrinėtas temas: tai šeima, gyve-nimiška neteisybė, kuri lydi nema-tomus milijoninio Tokijo žmones. Tačiau tokie žmonės kaip Šibatų šeima, rodos, egzistuoja ne tik filme: tokie jau gyveno ir prieš sukuriant filmą, gyvens ir jam pasibaigus.

Paukščio požiūriu

ATKELTA IŠ 1 PSL.

Kaip ir kiekvienas mitas jis žadina vaizduotę, o kartais net agresiją. Todėl visai nenustebau išgirdusi lietuvius, kurių vienas nelabai literatūrine kalba dalijasi svajonėmis, kaip iššaudytų visus kormoranus. Matyt, po to, jo nuomone, Juodkrantėje įsigalėtų harmonija. Nenustebino ir lietuvių pavydas kormoranams, esą išgaudantiems visas žuvis. Tokia jau esame pavydi ir pikta tauta. Keista, bet agresyvumu lietuviams prilygo tik suomis, su pasididžiavimu pasako-jantis, kaip vienoje Suomijos sa-loje naikino kormoranų kiaušinius ir slapstėsi nuo atvykusios policijos.

Daug paaiškina toje pačioje aikštelėje žurnalistės kalbinama mokslininkė, kuri mano, kad kormoranų žmonės nemėgsta todėl, kad tai juodi paukščiai. Kormoranai čia

gyveno dar kai Kuršių nerijoje augo ažuolų miškai, paskui žmonės juos iškirto ir norėdami sustabdyti smėlio slinkimą kopas apsodino pušimis. Dabar pušys kolonijoje nyksta, bet rūgščios kormoranų išmatos – puiki trąša būsimam lapuočių miškui, kurio mes jau nesulauksime. Gamtoje viskas tikslinga, o bet koks žmogaus įsikišimas dažniausiai baigiasi katastrofa. Dauguma apžvalgos aikštelės lankytojų, matyt, to nesuvokia, bet gal išnaikinus kormoranus gamtai bus padaryta didesnė žala? Filmo kūrėjai, be abejo, yra kormoranų pusėje. O jūs?

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Kadras iš filmo „Rūgštus miškas“

Absurdiško gyvenimo procesas

Krėsle prie televizoriaus

Woody Alleno filmą „**Purpurinė Kairo rožė**“ („LRT Plius“, 13 d. 21 val.) pavadinčiau režisieriaus meilės prisipažinimu kinui. Pasakodamas apie Sesiliją (Mia Farrow), kuri patiria skurdą, neturi jokių vilčių iš jo išbristi, nes aplink siautėja Didžioji depresija, kurios vyras – niekšelis ir menkysta, o kasdienybė – pilka, Al lenas rodo, kokią galią gali turėti kinas. Rodo taip atvirai, kaip mes nedrįstame sau prisipažinti, nors, kaip ir Sesilija, laukiame iš kino stebuklo. Filme jis įvyksta – mylimas aktorius Tomas Baksteris, pamatęs moters akis, nusprendžia palikti ekraną, nors gyvenime ne viskas klostysis kaip kine.

Allenas neatsitiktinai veiksmo laiką nukėlė į Didžiosios depresijos laikus. Kaip tik tada kinas tapo didžiuoju guodėju, kino teatruose žmonės rasdavo tą viltį, kurios neteko tikrame gyvenime. Tada susiformavo ir nauji žanrai, iki šiol suteikiantys paguodos, pavyzdžiui, romantinė komedija ar kelio filmas. Jie savaip sutaiko žmogų su gyvenimu, juk todėl Holivudas ir yra nemirtingas.

Richardas Linklateris 2014 m. filme „**Vaikystė**“ („LRT Plius“, 17 d. 21.30) taip pat užfiksavo stebuklą. Nors filmavimas iš viso truko tik 39 dienas, filmas apima vienuolika pagrindinio herojaus gyvenimo metų tiesiogine to žodžio prasme. Mat Linklateris kasmet surinkdavo filmavimo grupę ir nufilmuodavo po naują „Vaikystės“ fragmentą. Su

pagrindiniu filmo veikėju Meisonu (Ellar Coltrane) susipažįstame, kai jam šešeri metai. Filmą pabaigoje jis pradeda mokytis koledže, bet dar iki galo nėra įžengęs į suaugusiųjų pasaulį. Linklaterio eksperimentas pasiteisino, nes filmas labai įtikinamai pasakoja apie brendimą, su juo susijusius džiaugsmus ir problemas. Režisierius nemoralizuoja ir nemoko. Jis rodo, kaip sunku atsiplėšti nuo tėvų, nors jais vis labiau nusi-vili. Šis filmas – apie tipišką amerikietišką vaikystę, bet kartu apie tai, kokie esame skirtingi, kaip tapame tu, kuo esame.

„Vaikystė“ tiksliai perteikia laiko tėkmę, kad ir rodydama, kaip keičiasi mados. Filme, pavyzdžiui, užfiksuotas Hario Poterio atsiradimas Meisono kartos gyvenime, skamba autentiška muzika. Taip pat vyksta karas Irake, Obama kandidatuoja į prezidento postą. Ir viskas čia tikra. Linklaterio kamera viską fiksuoja gyvai, o ne iš laiko distancijos, kuri visada suteikia filmui nostalgijos arba ironijos. „Vaikystėje“ nuolat rodomas esamasis laikas. Tokiam požiūriui į tikrovę paklūsta ir dramaturgija – čia nėra tradicinių dramaturginių akcentų, nes filmo pasakojime susilieja svarbūs įvykiai ir kasdienybės detalės, gyvenimo proza ir magiškos akimirkos. Beje, visas pastarųjų subtilumas sumanias paslėptas po banalybę.

TV1 (15 d. 21 val.) primins re-tai rodomą Paulo Thomo Andersono filmą „**Žmogiška silpnybė**“,

sukurtą pagal Thomo Pynchono romaną. Vargu ar tai geriausias šio režisieriaus filmas, bet jis sugrąžina į magišką laiką – 7-ojo dešimtmečio pabaigą Kalifornijoje. Pagrindinį filmo veikėją – privatų detektyvą Doką Sportelą (Joaquin Phoenix) – supa hipiai, narkomanai, kerinčios gražuolės, gangsteriai ir paslaptinių grupuočių atstovai, jis nuolat balansuoja ties absurdo ir siurrealistinių haliucinacijų riba. Andersono „arkliukas“ – nostalgiskas retro, ir šiame filme verčiantis ilgėtis kažko, ko taip ir nespėjai pažinti. Bet šiame filme retro su *film noir* atspalviu, mat Dokas narplioja iškart tris bylas – ieško dingusio prekiautojo nekilnojamojo turto, tiria tariamą federalams dirbančio saksofonininko mirtį ir neonacio nužudymą, o pakeliui susidomi, kur dingio buvusi jo mergina. Bet nesi-stenkite suprasti visų „Žmogiškos silpnybės“ siužeto vingių. Tai keistas filmas, todėl nebūtina visko su-dėlioti į lentynas. Verčiau pasimė-gaukite narkotine filmo atmosfera, tuo, kaip režisierius fiksuoja absur-diško gyvenimo procesą, o siužetas ir pats susidėlios galvoje.

Galvodamas apie šį filmą su-pratau, kokia teisi neurolingvistė Tatjana Černigovskaja, sakydama, kad smegenys prisimena absoliučiai viską. Todėl leisiu sau pacituoti vieną jos įžvalgą: „Kiekvienas iš mūsų gimsta su savo neuronų tinklu, negana to – maži vaikai neuronų turi daugiau nei suaugusieji,

„Vaikystė“

nes nenaudojami jie dingsta. Toliau šiame neuronų tinkle rašomas mūsų gyvenimo tekstas. Kai ateis susitikimo su Kūrėju momentas, kiekvienas pateiks savo tekstą ir jame bus matyti viskas: ką valgė, gėrė, su kuo bendravo. Jei nėra Parkinsono ar Alzheimerio ligos, smegenys saugo visą informaciją: pro ką žmogus praėjo, ką pauostė, pabandė, išgėrė ir taip toliau – ten yra viskas. Jei jūs to neprisimenate, nereiškia, kad to nėra jūsų smegenyse. Egzistuoja daugybė būdų tai įrodyti, pats paprasčiausias – hipnozė. Todėl aš nuolat tvirtinu: negalima skaityti kvailų knygų, bendrauti su debilais, klausytis blogos muzikos, valgyti nekokybišką maistą, žiūrėti netalentingus filmus. Jei išeisime iš proto ir gatvėje suvalgysime kebabą, iš skrandžio jį bus galima išimti, bet iš galvos – niekad, nes jeigu kas čia pateko, tai visam laikui.“

Bet kartais susilaikyti nuo ko nors pigaus ir saldaus sunku, ypač sekmadienio vakarą. Tokiam atvejui siūlau Davido Leitcho „**Atominių blondinė**“ (TV3, 14 d. 22 val.). Tai filmas apie Mi16 agentę Loren (Charlize Theron), apie pavogtą dvigubų agentų sąrašą, sienos padalytą 1989-ųjų Berlyną ir perdegusius šnipus, kurie seniai nebeprismena, kas yra moralė ar sąžinės balsas. Loren – aukščiausio lygio profesionalė, ji gali nužudyti žvilgsniu, jos raumenys tvirti ir ji niekad nekelia balso, bet visada išliks tikra moterimi. Pagalvojau, kas būtų, jei Loren kaip Tomas Baksteris nužengtų iš ekrano, pamačiusi susižavėjusį žvilgsnį. Tiesiai į absurdiško gyvenimo procesą.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Kronika

„Kino pavasario“ laureatai

Dvi savaites sulėtinti kasdienybės tempą kvietęs 24-asis festivalis „Kino pavasaris“ penktadienio vakarą paskelbė geriausius konkursinių programų ir daugiausia žiūrovų simpatijų pelniusius filmus. Į apdovanojimų ceremoniją susirinkę svečiai pasižiūrėjo Rugilės Barzdžiukaitės dokumentinį filmą „Rūgštus miškas“. Apdovanojimų vakaru festivalis nesibaigė – nuo balandžio 5 d. populiariausi filmai bus rodomi Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Marijampolėje, Utenoje, Anykščiuose ir Ukmergėje. Šiomet 19-oje miestų vykusiame „Kino pavasaryje“ parodyta 170 filmų – 113 ilgametražių ir 57 trumpametražiai. Bendradarbiaujant su Lietuvos akliųjų ir silpnaregių sąjunga ir Lietuvos kurčiųjų draugija vyko specialūs kino seansai, pritaikyti klausos ir regos negalią turintiems žiūrovams.

Šių metų „Kino pavasario“ pagrindinėje konkursinėje programoje dalyvavo pirmieji ilgametražiai europiečių filmai. Buvo parodyta 13 debutinių filmų, iš

kurių festivalio žiuri – Tokijo kino festivalio direktorius Takeo Hisamatsu, „Sidabrinės gervės“ laureatė režisierė Eglė Vertelytė, režisierius ir įtakingo žurnalo „Cinema Scope“ redaktorius Markas Peransonas, tarptautinio kino festivalio „New Horizons“ meno vadovas Marcinas Pieńkowski ir „Beta Cinema“ atstovė Cosima Finkbeiner – išrinko geriausią aktorę, aktorių, režisierių ir filmą. Piniginius prizus konkurso nugalėtojams ir šiemet įsteigė Vilniaus miesto savivaldybė: trims laureatams po tūkstantį, o geriausio filmo kūrėjui – penkis tūkstančius eurų.

Geriausiu festivalio debutiniu filmu paskelbtas garsaus fotografo Richardo Billinghamo vaidybinis filmas „Rėjus ir Liza“. Konkurso žiuri išskyrė ryškiai, įtaigiai ir žmogiškai vaizduojamą šeimą, vietovę bei laikotarpį, nufilmuotą preciziškai pasitelkiant tamsų ir nepatogų humorą.

Geriausiu konkurso režisieriumi išrinkta kino kūrėja iš Vengrijos Zsófia Szilágyi už filmą „Viena diena“. Žiuri šį apdovanojimą skyrė už drąsiai su kasdieniais iššūkiais susiduriančios moters vaizdavimą, sukuriant autentiškai įtemptą atmosferą.

Geriausia Europos debutų konkurso aktore pripažinta ispanų

aktorė Lola Dueñas, sukūrusi vaidmenį filme „Kelonė į mamos kambarį“ (rež. Celia Rico Clavellino). Žiuri padarė išpuodį jaudinantis ir įtikinamas palengva iš savo kiauto išsilaivinančios moters portretas.

Geriausio aktoriaus apdovanojimas įteiktas Pauliui Markevičiui už vaidmenį Marijos Kavtaradzės filme „Išgyventi vasarą“. Aktorius įvertintas už drąsiai, charizmatiškai ir empatiškai suvaidintą sudėtingą veikėją.

„Trumpame konkurse“ varžėsi 32 filmai iš visos Europos. Tarptautinė vertinimo komisija, kurią sudarė Ispanijos režisierius ir scenaristas Xacio Baño, „Kino pavasaryje“ šiemet pristatęs filmą „Risčia“, Prancūzijos „Cinémathèque“ programų sudarytoja Caroline Malleville, lietuviškų trumpametražių filmų agentūros „Lithuanian Shorts“ vadovė Rimantė Daugėlaitė, išrinko geriausiuosius.

Nugalėtoju tapo režisierius Samiras Karahoda su filmu „Tarp“, kuriam Vilniaus miesto savivaldybė skyrė trijų tūkstančių eurų prizą. Žiuri pakerejo kūrinio ryškumas, galimybė sukurti savitą pasakojimą ir kinematografinę įtaigą. Specialiu paminėjimu pagerbtas prancūzų režisierius Gabrielis Harelis už animacinį filmą „Plastikinių maišelių naktis“.

Geriausią Baltijos jūros regiono filmą paskelbė ir tarptautinė kino kritikų federacija FIPRESCI, vieni-janti daugiau nei 60 pasaulio šalių kino kritikų, kurie remia ir atranda nacionalinį kiną. „Kino pavasaryje“ FIPRESCI žiuri sudarė kino kritikai Florianas Vollmersas, Britt Sørensen ir Antonas Filatovas.

FIPRESCI prizas atiteko danų debutantui Rasmusui Klosteriui Bro, pristačiusiam filmą „Įstrigę“.

Vienas didžiausių Europoje kino industrijos naujienų portalų „Cineuropa“ taip pat išrinko savo favoritą – Aistės Žegulytės filmą „Animus Animalis (istorija apie žmones, žvėris ir daiktus)“, kuriam užtikrins kanale sklaidą – publikuos tekstus skaitytojams ir siųs naujienlaiškius prenumeratoriams.

Geriausius studentų darbus vertino slovėnų režisierius Darko Štante, festivalyje pristatęs ilgametražį filmą „Pasekmės“, režisierė Dovilė Šarutytė ir „15min.lt“ kultūros žurnalistė ir kritikė Monika Gimbutaitė. Geriausiu studentų filmu pripažintas Jevgenijaus Tichonovo filmas „Taco“ apie legendinį tako šokėją. Prizą nugalėtojui skyrė ir asociacija LATGA.

Kaip ir kasmet, festivalio filmus vertino žiūrovai. Susumavus jų balsus buvo paskelbtas daugiausia simpatijų pelnęs festivalio ilgametražis

ir trumpametražis filmai bei labiausiai žiūrovus sužavėjusi lietuvių juosta.

„Žiūrovai savo balsais ir audringais plojimais pasveikino režisierę Mariją Kavtaradzę, kurios ilgametražis debiutas „Išgyventi vasarą“ tapo žiūroviškiausiu lietuvių sukurtu festivalio filmu. Didžiuojamės, kad prie naujosios kino kartos tobulėjimo prisidedame ir mes, jau septintus metus remdami festivalį“, – įteikdamas prizą sakė „Kino pavasario“ konkursinę programą remiančio pagrindinio festivalio partnerio atstovas „ERGO Insurance SE“ Lietuvos filialo generalinis direktorius Tadas Dovbyšas.

Paveikiausiu šiemet pripažintas režisierės iš Libano Nadine Labaki filmas „Kafarnaumas“. Jam atiteko Publika simpatijų prizas. Kanuose apdovanotas, „Oskarui“ ir „Aukštiniam gaubliui“ nominuotas filmas lieka ir festivalio pratęsimo repertuare.

Daugiausia žiūrovų simpatijų pelnysiu trumpametražiu paskelbta Tito Lauciaus juosta „Šeima“, kurioje pagrindinius vaidmenis sukūrė žinomi šalies aktoriai Artūras Sakalauskas, Dainius Gavenonis, Rasa Samuolytė ir kt.

„KINO PAVASARIO“ INF.

Anonsai

Richardo Strausso muzikos koncertas

Balandžio 13-oji Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro (LNSO) ir jo meno vadovo bei dirigento Modesto Pitrėno kūrybinėje biografijoje bus neeilinė diena. Muzikantai ruošiasi atlikti įspūdingą simfoninės muzikos programą, pavadintą „Richard Strauss gala koncertas“. Tai bus orkestro reveransas R. Strausso muzikos didybei, minint svarbias kompozitoriaus sukaktis. Koncertų salėje skambėsiančiame R. Strausso autoriniame koncerte išgirsime ir solistes Viktoriją Miškūnaitę, Anastasią Lebedyantsevą ir Guntą Gelgotę.

2019-aisiais minime vokiečių kompozitoriaus Richardo Strausso 155-ąsias gimimo ir 70-ąsias mirties metines. R. Straussas, ne tik kompozitorius, bet ir talentingas dirigentas, eruditas bei subtilaus kritinio proto asmenybė, padarė didelį poveikį savo epochos muzikos menui ir atlikimo kultūrai. Jo kūrybinis kelias prasidėjo dar esant gyvam R. Wagneriui ir baigėsi jau po Antrojo pasaulinio karo.

R. Strausso kūrybinis braižas neatsiejamas nuo grynai orkestrinės rašymo manieros. Jis puikiai žinojo paties sudėtingiausio „instrumento“ – simfoninio orkestro – galimybes. Kompozitorius sukūrė daugiau kaip 20 stambių orkestrinių veikalų, didžiuma jų yra programiniai. R. Strausso muzikinė kalba nepaprastai reljefiška, turtinga. Joje dera veržli fantazija ir dėstymo spindesys, grafinis linijų raiškumas ir retas polifoninis meistriškumas.

LNSO rengiamoje R. Strausso muzikos programoje skambės simfoninė poema „Štai taip Zaratra kalbėjo“ – vienintelis kūrinys, kuriame filosofinis Friedricho Nietzschės veikalas tapo muzikinės

D. MATVEJEVO NUOTR.

interpretacijos objektu. Šio kūrinio smuiko solo partiją grieš Rasa Vosyliūtė.

Kita koncerte numatyta kompozicija – tai didžiųjų pasaulio sopranų pamėgtas vokalinis ciklas „Keturių paskutinės dainos“. Tarytum ilgametės R. Strausso kūrybos apibendrinimas, nelyginant muzikinis testamentas – kompozitoriaus vėlyvojo stiliaus, paprastumo ir sublimacijos pavyzdys, dar vienas ir jau paskutinis instrumentuotės meistro triumfas.

Vokalinę „Keturių paskutinių dainų“ partiją atliks lietuvių sopranas, dviejų „Aukšinių scenos kryžių“ laimėtoja Viktorija Miškūnaitė. Naujosios kartos Lietuvos operos solistė, naujoji Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro primadona, publikos numylėtinė V. Miškūnaitė, spaudos tituluojama operos gulbe, – daugelio respublikinių ir tarptautinių konkursų laureatė, operos solistės karjerą pradėjusi 2012 m. pabaigoje, Naujųjų metų išvakarėse, kai Rozalindos vaidmeniu sėkmingai debiutavo naujai LNOBT pastatytoje J. Strausso operetėje „Šikšnosparnis“.

„Ji – ne žvaigždė. Ji – spinduliuojantis deimantas, kuriuo gali džiaugtis iš arti“, – šiuos žodžius 2018 m. rugpjūtį po „Apleistosios Didonės“ premjeros interviu Austrijos televizijai ORF kartojo buvęs

Zalcburgo festivalio meno vadovas ir Berlyno valstybinės operos direktorius, gyva Vokietijos teatro legenda vadinamas režisierius Jürgenas Flimmas.

LNSO rengiamą R. Strausso muzikos šventę apibendrins bene žymiausios R. Strausso operos „Rožės kavalierius“ fragmentų koncertinis atlikimas. Po skandalą sukėlusių vienaveiksmių operų „Salomė“ ir „Elektra“ R. Straussas ūmai pasuko „stiliaus skaidrinimo“ link, todėl operoje „Rožės kavalierius“ tarsi juntamas „dieviškojo Mozarto“ šešėlis. Vis dėlto greta grakštaus lyrizmo ir melancholiško mąslumo išlieka R. Straussui taip būdingi netikėti siužeto vingiai, šiurkštoko humoro apraiškos. Su maestro Modesto Pitrėno diriguojamu LNSO operinę muziką koncerte atliks solistės Viktorija Miškūnaitė ir Gunta Gelgotė bei latvių dainininkė Anastasia Lebedyantseva.

Modesto Pitrėno diriguojamo LNSO ir solisčių V. Miškūnaitės (sopranas), G. Gelgotės (sopranas) bei A. Lebedyantsevos (mecosopranas) koncertas „Richard Strauss gala“ vyks balandžio 13 d., šeštadienį, 19 val. koncertų salėje „Compensa“. Išvakarėse, balandžio 12 d., ši programa skambės Klaipėdos koncertų salėje.

LNF INF.

penktadienio bažnytinei liturgijai. Kūrinį turėjo sudaryti septynios dalys, įsiterpiančios į priešmirtinius Kristaus priesakus skelbiančio ir aiškinančio vyskupo pamokslą. Muzikos paskirtis – sustiprinti kiekvieno iš septynių „žodžių“ emocinį poveikį. Taip atsirado Haydno Septynios sonatos orkestrui su įžanga ir pabaiga, pavadintos „Septyni paskutiniai mūsų Išganytojo žodžiai ant kryžiaus“.

Netrukus kompozitorius pritaikė ciklą styginių kvartetui, kiek vėliau buvo išleista ir ciklo transkripcija fortepijonui. Maždaug po dešimties metų Haydnas kūrinį perdirbo į oratoriją solistams, chorui ir orkestrui. Tokį įvairų šios muzikos apdarą nulėmė ypatingas jos populiarumas. Pasak autoriaus, parašyti septynis *adagio*, kurie eina vienas po kito ir trunka po dešimt minučių, taip, kad jie nenuvargintų klausytojų, yra nelengva užduotis. Tačiau ją kompozitorius atliko puikiai: introdukcijos ir septynių sonatų muzika jaudina nuoširdumu, savitumu, tragišku patosu, o paskutinė dalis – žemės drebėjimo

vaizdas – po sonatų nuskamba kaip įspūdinga dramatinė kulminacija.

Haydno muzikos garsai harmoningai dera su intarpuose skaitomais giliaprasmiai tekstais. Vilniaus arkikatedroje jau esame įpratę girdėti tekstus iš Floridoje (JAV) gyvenusio žurnalisto, iškilaus diplomato ir visuomenės veikėjo Vytauto Antano Dambravos knygelės „Septyni žodžiai“, jie bus skaitomi ir šį kartą. O štai Elektrėnuose numatyta skaityti tekstus iš vieno iškiliausių XX a. katalikų teologų Karlo Rahnerio SJ meditacijų „Paskutiniai septyni Jėzaus žodžiai“.

Lietuvos nacionalinės, Baltijos asamblėjos ir kitų svarbių premijų laureato Valstybinio Vilniaus kvarteto – Dalia Kuznecovaitė (I smuikas), Artūras Šilalė (II smuikas), Girdutis Jakaitis (altas), Augustinas Vasiliauskas (violončelė) – atliekama sakralinė muzika, skirta Verbų sekmadieniui, skambės balandžio 14 d. 10 val. Elektrėnų Švč. Mergelės Marijos Kankinių Karalienės bažnyčioje ir 16 val. Vilniaus arkikatedroje bazilikoje. Kviečiame!

LNF INF.

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Amžinai mano : romanas / Araminta Hall ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukaitis. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 319, [1] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3634-8 (įr.)

Anglė su dviračiu : romanas / Didier Decoin ; iš prancūzų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 270, [2] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-3636-2 (įr.)

Balta jūra : romanas / Roy Jacobsen ; iš norvegų kalbos vertė Nora Strikauskaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2019]. – 254, [1] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-480-060-3 (įr.)

Baltoji chrizantema : [romanas] / Mary Lynn Bracht ; iš anglų kalbos vertė Anita Kapočiūtė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2019]. – 375, [1] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-480-063-4 (įr.)

Gero nešiojimo : autobiografinis romanas / Andrius Kolesnikas. – [Jonučiai, Kauno r.] : [A. Kolesnikas], [2019]. – 251 [1] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-475-270-4 (įr.)

Gyvenimas į praeitį : prisiminimų atšvaitai / Marcelijus Martinaitis ; sudarė ir parengė Antanas Rybelis. – Vilnius : Margi raštai, 2018. – 446, [1] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-9986-09-484-5

Grąžink mane : romanas / B.A. Paris ; iš anglų kalbos vertė Laima Pacevičienė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2019]. – 325, [2] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-480-055-9 (įr.)

Įlanka vidurnaktį : [romanas] / Diane Chamberlain ; iš anglų kalbos vertė Regina Šeškuvienė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 428, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-01-3649-2 (įr.)

Kačerginės paveikslėliai / Vytautas Landsbergis. – Kn. „Bangos, duokit kelią“ 2-asis papild. leid.. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2019]. – 143, [1] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-480-057-3 (įr.)

Kai aš buvau malaliетка / Virginija Kulvinskaitė. – [Vilnius] : Kitos knygos, [2019]. – 163, [1] p.. – Tiražas 2300 egz.. – ISBN 978-609-427-362-9

Kiti dievai : [apysakos ir apsakymai] / Raimondas Kašauskas. – Vilnius : Žuvėdra, 2019. – 310, [2] p.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8219-15-9 (įr.)

Kol nepriklausėme jums : romanas / Lisa Wingate ; iš anglų kalbos vertė Austėja Banytė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2019]. – 477, [1] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-480-059-7 (įr.)

Maestro : [romanas] / Birutė Jonuškaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2019]. – 413, [3] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-480-056-6 (įr.)

Menas mylėti / Audronė Ilgevičienė. – 4-asis patais. leid.. – Vilnius : Tiamata, [2019]. – 278, [7] p.. – Tiražas 1200 egz.. – ISBN 978-9955-31-064-8 (įr.)

Paskutinės apeigos : [romanas] / Hannah Kent ; iš anglų kalbos vertė Jovita Groblytė-Hazarika. – 4-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2018]. – 366, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-9955-23-899-7 (įr.)

Pelėda medžioja naktį : [trileris] / Samuel Bjørk ; iš norvegų kalbos vertė Viktorija Gercmanienė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 429, [2] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3660-7 (įr.)

Špylkos ir šlepetės : knyga geriausiai draugei / Nijolė Koskienė. – 2-asis leid.. – Vilnius [i.e. Molinės, Šiaulių r.] : [N. Koskienė], 2019. – 142, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-475-233-9 (įr.)

Šviesuliai : romanas / Eleanor Catton ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė. – 2-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2018]. – 751, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-063-8 (įr.)

Tekančio laiko ženklai : publicistika, literatūra, amžininkai / Vanda Zaborskaitė ; [sudarytoja Virgilija Stonytė]. – Vilnius : Margi raštai, 2017. – 510, [2] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-9986-09-478-4 (įr.)

Vergas : romanas / Anand Dīlvar ; iš ispanų kalbos vertė Aira Nekrašaitė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 109, [3] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-3550-1 (įr.)

Vietoj dienoraščio, 1970–1975 / Juozas Baltušis. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2019]. – 1253, [2] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-480-058-0 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Dėl svajonės gali viską / Ana Punset ; iš ispanų kalbos vertė Eglė Naujokaitytė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 221, [3] p. : iliustr.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3654-6 (įr.)

Mįslingas testamentas : [detektyvas vaikams] / Bjarne Blomkvist ; iliustravo Lisa Brenner ; iš vokiečių k. vertė Dalia Kižlienė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2019]. – 57, [1] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-480-062-7 (įr.)

Stebuklingosios Nilso kelionės / atpasakojo Anne Ameling ; iliustravo Anne Suess ; [vertė Alfredas Steiblys]. – Vilnius : Trys nykštukai, [2018]. – 127, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-07-807-4 (įr.)

Tapu tapu su mama / [parašė Louise Coulthard] ; [vertė Alfredas Steiblys] ; [nupiešė P.S. Brooks]. – Vilnius : Trys nykštukai, [2018]. – [33] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-07-788-6 (įr.)

Tapu tapu su tėčiu / [parašė Louise Coulthard] ; [vertė Alfredas Steiblys] ; [nupiešė P.S. Brooks]. – Vilnius : Trys nykštukai, [2018]. – [33] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-07-789-3 (įr.)

PARENGĖ LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS MOKSLŲ DEPARTAMENTO NACIONALINĖS BIBLIOGRAFINĖS APSKAITOS SKYRIUS

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

XX a. Lietuvos dailės ekspozicija

Paroda „Kinų šeji: rinktiniai kūriniai iš Kinijos nacionalinio dailės muziejaus“

Paroda „Nebaigti reikalai. Apie meninę komunikaciją paštu“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai

Lietuvos dailė XVI–XIX a.

Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai

Paroda „Vilnius dailėje. 1939–1956“

Radvilų rūmai

Vilniaus g. 24

Europos dailė XVI–XIX a.

„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“

Lietuvių liaudies meno paroda „Mediniai stebuklai“

Paroda „Vilniaus priemiesčių topografija. XVIII a. pab. – XIX a. pr. Vilniaus gimnazijos mokinių braižyti žemėlapiai“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalų g. 3A

Paroda „Paryžiaus mados magai. 1920–1999 m.“

iki 14 d. – Salvinijos Giedrimienės retrospektyvinė tekstilės paroda „Kelias“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija

nuo 11 d. – retrospektyvinė Šveicarijos lietuvių menininkų Juzefos Katiliūtės ir Gabrieliaus Stanulio kūrybos paroda („Kūrybinių tandemų“ projekto parodų ciklas)

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalų g. 1

Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.

Lietuvių liaudies menas

Kryždirbystė

Tarpukario Lietuvai skirta ekspozicija

Paroda „Lietuvos partizanų 1949 m. vasario 16 d. deklaracija ir jos signatarai“

Arsenalų g. 3

Lietuvos archeologija

Gedimino pilies bokštas

Arsenalų g. 5

Gedimino pilies istorija ir ginklai

Interaktyvi ekspozicija „Laiko juostos vaizdai pro Gedimino pilies bokšto langus“

Apžvalgos aikštelė

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija

Signatarų namai

Pilies g. 26

Ekspozicija „Lietuvos kelias į valstybingumą nuo XIX a. II p. iki 1918 m. vasario 16 d.“

Tautinis atgimimas ir valstybės kūrimas: medaliai, monetos

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20 / 18

Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija

Pastarųjų metų Lietuvos archeologijos atradimų paroda

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Paroda „Vilniaus vienuolijos ir jų lobynai. Bernardinės“

Paroda „Misijų stotelės. Lietuvių misionierių šimtmečio kelias“

Paroda „Atradimai: Markučių Šv. Barbaros koplyčios fasado ikonos“

MO muziejus

Pylimo g. 17

Paroda „Gyvūnas – žmogus – robotas“

iki 14 d. – paroda „Atspirties taškas“

(Geistė Marija Kinčinaitytė, Eglė Ulčickaitė, Liudas Parulskis, Jurga Barilaitė, Vytautas Viržickas ir Andrejus Polukordas)

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

„Žmonės, gražinę praeitį. Mindaugo Meškausko ferotipų magija“

Paroda „Simonas Daukantas: „Aš dėl lietuystės pamatus dedu“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

iki 14 d. – VDA doktorantų paroda „Ką darai, daryk gerai“

Galerija „Akademija“

Pilies g. 4

iki 13 d. – VDA Tekstilės meno ir dizaino ir Bergeno universiteto Meno muzikos ir dizaino fakulteto studentų paroda „What if ? ...“

VDA galerija „Artifex“

Gaono g. 1

iki 20 d. – Roberto Burtono (D. Britanija) paroda „Galingi šnabždesiai“

VDA parodinė erdvė „Krematoriumas / meno krosnys“

Maironio g. 6, II vidinis kiemas

Paroda „BOD /Tibetas“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“

Dominikonų g. 15

Dailininkų Tamošaičių kūryba

XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Galerija „Kairė–dešinė“

Latako g. 3

Austrų menininkų kūrybos paroda „Linija po linijos“

Prospekto fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

Jolantos Dolewskos (Glazgas) paroda

„Šiame tuščiame slėnyje“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

Mykolo Juodelės fotografijų paroda apie Iraną „Neišspręsta šalis“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

nuo 12 d. – 4-oji šiuolaikinės dailės kvadrienalė „Q19“

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

Adomo Danusevičiaus paroda „Purvas ir gėlės“

Šv. Jono gatvės galerija

Šv. Jono g. 11

Egono Perseviso skulptūros ir Uldžio Rubezio tapybos paroda

„Viduryje niekur“

nuo 12 d. – 4-oji šiuolaikinės dailės kvadrienalė „Q19“

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

nuo 12 d. – 4-oji šiuolaikinės dailės kvadrienalė „Q19“

Galerija „Meno niša“

J. Basanavičiaus g. 1 / 13

Andrio Vitoliūnio darbų paroda „Giliai įkvėpkite prieš naują pradžią“

Mariaus Jonučio naujausių darbų paroda

Dailininkų sąjungos galerija

Vokiečių g. 2

Paroda „Jos“ (Gabrielė Šermukšnytė, Monika Furmana, Kristina Kurilionok, Donara Manuk, Meda Norbutaitė, Aistė Jurgilaitė ir Jolanta Stoškienė)

nuo 12 d. – 4-oji šiuolaikinės dailės kvadrienalė „Q19“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

Daivos Kairevičiūtės fotografijų paroda

„Kūnas o šešėlis“

Pylimo galerija

Pylimo g. 30

iki 13 d. – Vlado Karatajaus tapybos darbų paroda

AV17 galerija

Totorių g. 5

Edith Karlson (Estija) personalinė paroda „Keturių raidžių pasaulis“

Jono Meko vizualiųjų menų centras

Malūnų g. 8

Beno Šarkos ir Remigijaus Treigio keliaujanti fotografijų paroda „Vidurnakt ir giliau“

Savicko paveikslų galerija

J. Basanavičiaus g. 11

iki 16 d. – Rūtos Eidukaitytės paroda

„Langų istorijos“

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

51-oji Lietuvos karikatūristų paroda „Rinkis čia“

Paroda „Jansas (tapyba, objektai, fotografija, video)“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras

Naugarduko g. 10 / 2

Leonido Plotkino fotografijų paroda „Amžinybės nostalgija. Indijos subkontinento istorija, religija ir mitai“

Lietuvos nacionalinė UNESCO galerija

Šv. Jono g. 11

Giedrės Motuzaitės-Matuzevičiūtės fotografijų paroda „Maisto globalizacija: iš praeities į dabartį“

„Galera“

Užupio g. 2 A

Aleksandro Belianskio (Ukraina) grafika

Užupio meno inkubatoriaus projektinė erdvė „Kalnas“

Krivių g. 10 A

Fedoro Aleksandrovičiaus (Ukraina) darbų paroda „Laukiantys angelo“

Grafo galerija

Trakų g. 14

Babelio Mnauaro paroda „Blueprint of life“

Rašytojų klubas

K. Sirvydo g. 6

Oksanos Juozaitienės tapybos paroda

„Pavasaris“

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Gedimino pr. 51

Vienos knygos paroda „Lietuvių chartija“

Vilniaus dailės akademijos Skulptūros katedros studentų „Pavasario paroda 2019“

Fotografijų paroda „Wernerio Herzogo pasauliai“

iki 19 d. – paroda „*À la française*: prancūziškoji kasdienybės estetika Lietuvoje“

Stasio Vainiūno namai

A. Goštauto g. 2

Irenos Antaninos Suveizdienės tapybos darbų paroda „Tu mano Lietuva“

„Skalvijos“ kino centras

Goštauto g. 2 / 15

Malvinos Jelinskaitės paroda „Koliazai be pavadinimo“

„Editorial“ projektų erdvė

Latako g. 3

Jakubo Choma (Čekija) paroda „Resilience“

Antakalnio galerija

Antakalnio g. 86

Rasos Vasilevičiūtės paroda „Pajautos“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Be jokios abejonės, dėmesio traukos tašku dabar tapo naujoji MO paroda „Gyvūnas – žmogus – robotas“. Ir ne be reikalo – ekspozicija ne tik įvairiausiais aspektais parodo gyvūnų ir robotų pasirodymą meno kūriniuose, bet ir atlieka aktualų teminį pjūvį. O santykius su augalais iš erotinės perspektyvos labai įspūdingai siūlo apgalvoti Adomo Danusevičiaus paroda „Purvas ir gėlės“ galerijoje „Vartai“ (veikia iki gegužės 10 d., kuratorė Jolanta Marčišauskytė-Jurašienė).

Parodos „Gyvūnas – žmogus – robotas“ ekspozicijos fragmentas

Muzika

Balandžio 26 d. 19 val. Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje skambės Wolfgango Amadeus Mozarto „Didžiosios mišios“ c-moll dviem sopranams, tenorui, bosui, chorui ir orkestrui. Šį vakarą kūrinių interpretuos įsimintini atlikėjai: Lietuvos kamerinis orkestras ir choras „Vilnius“, jauni, bet patyrę ir publikos itin vertinami solistai: Lina Dambrauskaitė (sopranas), Nora Petročenko (altas), Edgaras Davidovičius (tenoras), Nerijus Masevičius (bosas-baritonas). Koncerto dirigentė Adrija Čepaitė bendradarbiauja su Lietuvos orkestrais, ypač turiningai su Lietuvos kameriniu, taip pat semiasi patirties kituose Europos šalių orkestruose.

Teatras

Balandžio 17 ir gegužės 29 d. „Menų spaustuvėje“ įvyks Vyčio Jankausko šokio teatro spektaklio „Ekspansija. Visata įeina į mano kūną“ premjera. Performatyviame šokio spektaklyje šokėjai, juostiniam magnetofonui ir pripučiamam burbului kritiškai žvelgiama į tendenciją matuoti žmogaus vertę bei gyvenimo prasmingumą tik jo veiklos produktyvumu. Spektaklio idėjos autorius ir choreografas Vytis Jankauskas sako: „Pastaruoju metu įvairiuose kontekstuose nuolatos girdime kalbas apie kūrybiškumo svarbą. Tačiau, mano manymu, tikrasis kūrybiškumas taip pat apima ir galimybę būti nekūrybingam. Nekūrybingumas, kaip įsisąmoninta galimybė, gali tapti tam tikra pasipriešinimo strategija perdėm eskaluojamam žmogiškosios veiklos produktyvumui bei efektyvumui.“ Pagrindinė spektaklio atlikėja – Viltė Švarplytė, šviesų dailininkas – Povilas Laurinaitis.

VDU Švietimo akademija

T. Ševčenkos g. 31

Tarptautinio simpoziumo „Mark Rothko 2018“ paroda

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

M.K. Čiurlionio biografijos ekspozicija

Paroda „Sugrįžęs į šviesą. Trapaus kūrinio istorija“

Michelio Goussard'o (Prancūzija) paroda „Plačiai atmerktomis akimis. Šampanės fragmentai“

M. Žilinsko dailės galerija

Nepriklausomybės a. 12

Paroda „Atminties kodas: Tilmansų palikimas Kaune“

Paroda „Tarptautinė tekstilės trienalė. Baltijos šalių tekstilė“

Japonijos pluošto meno paroda „Pynimas“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

Taktilinė paroda „Blind date“

Žilvino Valeikos fotografijų paroda „Kai Tu šalia, aš galiu...“

Paroda „Kūrinio genomika“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai

Vydūno al. 2

iki 13 d. – Gražinos Didelytės 80-osioms gimimo metinėms skirta grafikos kūrinių paroda „Gelmės“

iki 13 d. – Eglės Petraitytės-Talalienės akvarelės darbų paroda „Malvina“

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

iki 13 d. – Henriko Čerapo paroda „Aftermath“

nuo 18 d. – Marko Mäetammo paroda „Pasaulis aplink mane (juda vis greičiau ir greičiau)“

nuo 18 d. – LDS kvadrienalės paroda „Memorabilia“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

Bahadir Aksan (Turkija) ir Lidijos Kaleinikovaitės paroda

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija

Liepų g. 33

Paroda „Pranas Domšaitis (1880–1965). Nematyti kūriniai“

KKKC parodų rūmai

Didžioji Vandens g. 2

iki 14 d. – Dalios Truskaitės paroda „Ne apie“

iki 14 d. – Povilo Ramanausko paroda „Ke-
liaujantis potėpis“
iki 14 d. – Rosandos Sorakaitės tapybos
paroda „Atminties spalva“

Baroti galerija

Aukštoji g. 12

Jūratės Mykolaitytės tapyba

Galerija „si:said“

Daržų g. 18

Ai Sugiura (Japonija) paroda „Some ways
to know spring has sprung“

ŠIAULIAI

„Laiptų“ galerija

Žemaitės g. 83

Rimo Zigmo Bičiūno tapybos darbų paroda
Ritos Ruškytės fotografijų paroda „Laiptai“

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

Rolano Stankūno tapyba

Mykolės tapybos paroda

PANEVĖŽYS

Panevėžio miesto dailės galerija

Respublikos g. 3

iki 13 d. *Keramikos paviljone* – Eugenijaus
Čibinsko personalinė paroda „Sąmoningi
atsitiktinumai“

Fotografijos galerija

Vasario 16-osios g. 11

Tribhuvan Kumar Deo (Indija) fotografijų
paroda „Himalajų nuotaikos“

„Galerija XX“

Laisvės a. 7

iki 19 d. – Beno Alejūno tapybos paroda
„Mėnulio Lietuva“

Spektakliai

VILNIUS

Lietuvos nacionalinis operos ir baletotoeatras

13 d. 18.30 – L.A. Minkaus „DON KICHOTAS“. Choreogr. V. Medvedevas (Rusija),
muzikos vad. ir dir. M. Staškus.

Dir. A. Šulčys

14 d. 12 val. – R. Šerkšnytės „PENKI MERĖS
STEBUKLAI“ (libreto aut. R. Skučaitė).
Muzikos vad. ir dir. J. Geniušas.

Dir. M. Barkauskas

15 d. 11 val. *Kamerinėje salėje* – koncertas
kūdikiams „Muzika mažoms ausytėms“.

Griežia LNOBT orkestro muzikantai:
V. Makrickienė (smuikas), G. Kriščiūnaitė
(smuikas), M. Makrickas (altas), M. Rut-
kauskas (violončelė). Koncerto vedėjas
T. Dapšauskas, scenogr. G. Jonaitytė

Nacionalinis dramos teatras

12 d. 17, 20 val., 13, 14 d. 13, 17, 20 val. „*Menų
spauštuvėje*“ – M. Davydovas, V. Martyno-
vos „AMŽINOJI RUSIJA“. Rež. M. Davydova
(Berlyno „HAU Hebbel am Uffer“ teatras)
18 d. 18 val. *Panevėžio bendruomenių rū-
muose* – K. Binkio „ATŽALYNAS“.

Rež. J. Vaitkus

Mažoji salė

12 d. 19 val. – A. Rutkėvičos „GYVŪNAS (KU
KŪ)“. Rež. R. Atkočiūnas
13 d. 15 val. – M. von Mayenburgo „KANKI-
NYS“. Rež. O. Koršunovas
14 d. 16 val. – M. Nastaravičiaus „DEMO-
KRATIJA“. Rež. P. Ignatavičius

Valstybinis jaunimo teatras

12 d. 18 val. *Mažonoje salėje* – M. Anders-
sono „BĖGIKAS“. Rež. O. Lapina
14 d. 12, 12.30, 13, 13.30, 15, 15.30, 16, 16.30
teatro fojė – T. Kavtaradzės „APIE BAI-
MES“. Rež. O. Lapina
16 d. 18 val. *Mažonoje salėje* – PREMJERA!
„FIKCIJOS“ (J.L. Borgeso apsakymų moty-
vais). Rež. A. Juška

18, 19 d. 18 val. *Studijoje* – PREMJERA!
R. Stankevičiaus „VALHALA. POETINIAI
(IŠSI)TARDYMAI“. Rež. A. Bialobžeskis
20 d. 12 val. *Mažonoje salėje* – V.V. Landsber-
gio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“. Rež. A. Vidžiūnas

Vilniaus mažasis teatras

12 d. 18.30 – N. Erdmano „SAVĖŽUDIS“. Insc. aut. T. Stirna, rež. G. Tuminaitė
13 d. 18, 20.30 – „GERO HUMORO DOŽĖ“ (VšĮ „Improvizacijos teatras“)
13 d. 18 val. *Kauno Girstučio kultūros rū-
muose* – Žemaitės „MARTI“. Rež. G. Tumi-
naitė, dramaturgė P. Pukytė
14 d. 14 val. – „MAMA KATINAS“. Rež. E. Jaras
14 d. 19 val. – „NUOSTABŪS DALYKAI. TEATRAS „KITAS KAMPAS“ (VšĮ „Improvi-
zacijos teatras“)
17 d. 18 val. *Radviliškio kultūros centre* – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas R. Tuminas, rež. A. Dapšys

Oskaro Koršunovo teatras

15 d. 19 val. *OKT studijoje* – B. Kapustinskai-
tės „TERAPIJOS“. Rež. K. Glušajevas
17 d. 19 val. *OKT studijoje* – A. Čechovo „ŽU-
VĖDRA“. Rež. O. Koršunovas
18, 19 d. 19 val. *OKT studijoje* – I. Vyrypajevo
„ŠOKIS DELHI“. Rež. O. Koršunovas

Rusų dramos teatras

14 d. 12, 16 val. – PREMJERA! „TRIUŠIS
EDVARDAS“ (pagal K. DiCamillo knygą
„Nepaprasta Edvardo Tiuleino kelionė“). Rež. J. Laikova
17 d. 18.30 – A. Špilevojaus „NEIŠMOKTOS
PAMOKOS“. Rež. A. Gintautaitė
18 d. 17.30 – A. Andrejevo „SEPTYNI FARI-
ZIEJIAUS SAULIAUS PENKTADIENIAI“. Rež. J. Vaitkus
19 d. 18.30 – M. von Mayenburgo „URO-
DAS“. Rež. A. Špilevojus
20 d. 12 val. – PREMJERA! „MUSĖ“ (pagal
R. Muchos poeziją). Rež. A. Sunklodaitė
(Erdvė A–Z)
20 d. 18.30 – N. Gandževi „SEPTYNIOS
GRAŽUOLĖS“ (su lietuviškais titrais). Rež. J. Vaitkus

Vilniaus teatras „Lėlė“

Didžioji salė

12, 13 d. 18.30 – PREMJERA! „DAKTARAS
GLASAS“ (pagal H. Söderbergo romaną). Rež. R. Kazlas
14 d. 12 val. – „BATUOTAS KATINAS“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Rež. A. Mikutis
Mažoji salė
13 d. 12 val. – „ČIA BUVO / ČIA NĖRA“. Rež. Š. Datenis
20 d. 12, 14 val. – PREMJERA! „RAUDONOJI
KNYGA“ (pagal N. Indriūnaitės pjesę). Rež. E. Piotrowska

„Menų spauštuvė“

16 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – „BRANGIOJI
MOKYTOJA“ (pagal L. Razumovskajos pjesę). Rež. I. Stundžytė (teatras „Atviras
ratas“)
17 d. 18.30 *Kišeninėje salėje* – „SAULĖTOJI
LINIJA“ (pagal I. Vyrypajevo pjesę). Kūrėjai
J. Tertelis ir V. Šumilovaitė-Tertelienė (teatras „Atviras ratas“)
17 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – PREMJERA!
„EKSPANSIJA. VISATA ĮEINA Į MANO
KŪNĄ“. Idėjos aut. ir choreogr. V. Jankaus-
kas (V. Jankausko šokio teatras)
18 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – PREMJERA!
„THIS ORDER GOES WRONG“. Idėjos aut.
D. Digimas, K. Dirsė, L. Kmieliauskaitė
18 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „GRAŽI IR TA
GALINGA“. Kūrybinė komanda V. Kvedara-
vičiūtė, R. Latvėnaitė, I. Pakšytė, A. Zacha-
rovaitė, M. Žemaitytė (Klaipėdos jaunimo
teatras)

19 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „CONTEMPO-
RARY?“ (programa „Atvira erdvė‘13“)
19 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – „LAISVINA-
MIEJI“. Aut. K. Legenis ir P. Šimonis
20 d. 15 val. *Kišeninėje salėje* – „SIBIRO
HAIKU“ (pagal J. Vilės knygą). Kūrybinė
grupė Š. Degutytė, B. Ivanauskas, R. Valčik,
M.L. Pranulis (Stalo teatras)

KAUNAS

Nacionalinis Kauno dramos teatras

12 d. 18 val., 13 d. 17 val. *Didžiojoje scenoje* – J. Sobolio „GETAS“. Rež. G. Varnas (NKDT
kartu su „Utopia“ teatru)
14 d. 12 val. *Mažonoje scenoje* – „BŪTYBĖS“ (K. Zylės knygos „Didžioji būtybių knyga“
motyvais). Rež. E. Kižaitė
14 d. 17 val. *Didžiojoje scenoje* – W. Shakes-
peare'o „HAMLETAS“. Rež. V. Bareikis
16, 17 d. 18 val. – F. Wildhorno „DŽEKILAS
IR HAIDAS“. Rež. V. Streiča (Kauno valsty-
binis muzikinis teatras)
16, 17 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – A. Čechovo
„PALATA“. Insc. aut. ir rež. R. Kazlas
18 d. 11, 12, 13, 16, 17 val. *Mažonoje scenoje* – „DEBESŲ GAUDYKLĖ“. Rež. L. Geraščenko
(VšĮ šokio teatras „Judesio erdvė“)

Kauno kamerinis teatras

12 d. 19 val. – „SAMURAJAUS KNYGA“. Rež. A. Jankevičius (sindikatas „Bad rabbits“)
13 d. 16 val. – M. Jones „AKMENYS JO KIŠ-
NĖSE“. Rež. G. Padegimas
14 d. 18 val. *Centriniam knygyne (Laisvės al.
81)* – „NOKTIURNAS“. Rež. G. Padegimas
16 d. 18 val. – B. Kapustinskaitės „TERA-
PIJOS“. Rež. K. Glušajevas (OKT, Vilniaus
miesto teatras)
17 d. 19 val. – „MARI KARDONA“. Rež. A. Jankevičius
19 d. 19 val. – A. Oz „VĖJO PRIGIMTIS“. Rež. G. Aleksa

Kauno lėlių teatras

13 d. 12 val. – „UŽBURTAS KALNAS“. Aut. ir
rež. A. Žiurauskas
14 d. 12 val. – „TIKROJI PELENĖS ISTORIJA“. Insc. aut. ir rež. O. Žiugžda

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis dramos teatras

13 d. 14, 16 val. – spektaklis-ekskursija apie
Klaipėdos dramos teatrą „Kėdė iš kome-
dijų namo“
13 d. 18.30 *Mažonoje salėje* – J. Pulinovič
„ELŽĖS ŽEMĖ“. Rež. P. Gaidys
14 d. 11 val. *Didžiojoje salėje* – A. Dilytės
„DĖDĖS TITO DŽIAZAS“ (pagal P. Hackso
knygą). Rež. A. Dilytė
16 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – A. Stasiuko
„NAKTIS“. Rež. A. Jankevičius
18 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – S. Mrozeko
„PETRO OHĖJIAUS KANKINYSTĖ“. Rež. D. Rabašauskas

Klaipėdos muzikinis teatras

17 d. 19 val. *Žvejų rūmuose* – G. Kuprevičiaus
„PRŪSAI“. Rež. G. Šeduikis, dirigentai
T. Ambrozaitis, G. Vaznys
18 d. 17 val. *Klaipėdos Šventojų Pranciš-
kaus Asyžiečio bažnyčioje* – A. Remesos
„Requiem“. Dir. T. Ambrozaitis

ŠIAULIAI

Šiaulių dramos teatras

12 d. 12 val. – „BALTAS NIEKAS, ARBA
DRAUGYSTĖ TYLIAI“ (pagal S. Gedos eiles). Rež. – R. Dominaitytė (Knygos teatras)
12 d. 18.30 – „NEBYLYS“ (pagal J. Tumų-
Vaižgantą). Rež. J. Vaitkus
13 d. 18 val. – E. O'Neilo „MEILĖ PO GUO-
BOMIS“. Rež. P. Ignatavičius
14 d. 12 val. – „KUKUČIO KELIONĖ“ (pagal
M. Martinaičio „Kukučio balades“). Insc-
nizacijos aut. ir rež. I. Norkutė

14 d. 18 val. – A. Špilevojaus „BAGADEL-
NIA“. Rež. A. Špilevojus
16 d. 19 val. – „IDIOTAS“ (F. Dostojevskio
romano motyvais pagal G. Kančelio mu-
ziką). Rež., choreogr. A. Cholina (A. Choli-
nos šokio teatras)
18 d. 18.30 – PREMJERA! N. Gogolio „REVI-
ZORIUS“. Rež. A. Giniotis
19 d. 18.30 – A. Nicolaj „RUDENS ISTORIJA“. Rež. J. Žibūda

PANEVĖŽYS

Juozo Miltinio dramos teatras

12 d. 18 val. – T. Bernhardo „TEATRALAS“. Rež. J. Tertelis
13 d. 18 val. – D. Statkevičienės „GIMINĖS, ARBA
KAM ZRAŽŲ PAKARTOT“. Rež. A. Veverskis
14 d. 18 val. *Kaune, „Girstučio“ kultūros cen-
tre*, – T. Bernhardo „TEATRALAS“. Rež. J. Tertelis
17 d. 18 val. *Anykščių kultūros centre* – M. Camoletti „PRANCŪZIŠKOS SKYRY-
BOS“. Rež. D. Kazlauskas
18 d. 18 val. – D. Statkevičienės „GIMINĖS,
ARBA KAM ZRAŽŲ PAKARTOT“. Rež. A. Veverskis
20 d. 18 val. – W. Russello „MOTERIMS IR
JŲ VYRAMS“. Rež. L. Kondrotaitė

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

12 d. 11 val. *Kaišiadorių r. Žaslių kultūros
centre* – koncertas visai šeimai „Metų lai-
kai“. Čiurlionio kvartetas. Koncertą veda
S. Zajančauskaitė. Programoje J. Haydno,
E. Griego, B. Bartóko, W.A. Mozarto, A. Gla-
zunovo, A. Vivaldi, P. Čaikovskio, M. Rave-
lio, A. Dvořáko kūriniai
12 d. 18.30 *Klaipėdos koncertų salėje*, 13 d.
19 val. *koncertų salėje „Compensa“* – „Ri-
chard Strauss gala koncertas“. Lietuvos
nacionalinis simfoninis orkestras. Solistės
V. Miškūnaitė (sopranas), A. Lebedyantseva
(mecosopranas), G. Gelgotė (sopranas).
Dir. M. Pitrėnas. Programoje R. Strausso
kūriniai
14 d. 11 val. *Elektrėnų Švč. Mergelės Marijos
Kankinių Karalienės bažnyčioje*, 14 d. 16 val.
Vilniaus arkikatedroje bazilikoje – „Septyni
paskutiniai žodžiai“. Valstybinis vilniaus
kvartetas. Programoje J. Haydno „Septyni
paskutiniai mūsų Išganytojo žodžiai ant
kryžiaus“. Skaitomas tekstas iš V.A. Dam-
bravos knygelės „Septyni žodžiai“

Lietuvos muzikų rėmimo fondas

S. Vainiūno namuose

12 d. 18 val. – Vilniaus muzikinis atžalynas.
Koncertuoja Vilniaus Naujosios Vilnios
muzikos mokyklos mokytojos D. Vasiliaus-
kienės smuiko klasės mokiniai. Koncertmeis-
terė R. Šervenikienė

VILNIUS

Kongresų rūmai

12 d. 19 val. – jubiliejinis V. Prudnikovo
koncertas. Atlikėjai V. Prudnikovas (bosas),
I. Prudnikovaitė (mecosopranas), J. Adamo-
nytė (mecosopranas), N. Pokvytytė (sopra-
nas), K. Balabonaitė (sopranas), I. Juozapai-
tytė (sopranas), A. Stančikaitė (sopranas),
V. Juozapaitis (baritonas), K. Smoriginas
(baritonas), T. Girininkas (bosas). Lietuvos
valstybinis simfoninis orkestras.
Dir. G. Rinkevičius
18 d. 19 val. – Lukas Geniušas skambina
J. Brahmsą. L. Geniušas (fortepijonas), Lie-
tuvos valstybinis simfoninis orkestras.
Dir. G. Rinkevičius. Programoje P. Čaikovs-
kio, J. Brahmso kūriniai

Šv. Jonų bažnyčia

13 d. 18 val. – koncertas „Antonio Vivaldi –
Venecijos genijus“. Atlikėjai smuikininkės

B. Jakonytė ir S. Mičiūnaitė, fleitininkai
L. Meškonytė, K. Šlepetytė, P. Mikeliūnas,
baroko muzikos dainininkė, „Canto Fiorito“
solistė R. Dubinskaitė bei Vilniaus univer-
siteto kamerinis orkestras (vad. P.B. Koncė).
Dir. ansamblio „Canto Fiorito“ meno vad.
R. Calveyra

Šv. Kotrynos bažnyčia

12 d. 19 val. – muzikinis paramos projektas
„United Voices“. Atlikėjai D. Dean (JAV),
Sh. Miller, VDU ŠA choras, G. Vaitkutė,
K. Žaldokaitė, E. Petrulis
13 d. 19 val. – grupės „The Brothers Coma-
tose“ (San Fransiskas, JAV) koncertas
17 d. 15 val. – H. Perelšteino jaunųjų diri-
gentų konkursas. Atlikėjai
kamerinis choras „Ąžuoliukas“ (vad.
L. Balandis, koncertmeister. R. Mitkus). Da-
lyvauja L. Sutkevičius, J. Valančius, A. Leo-
novas, E. Zaleckas, V. Razmus, M.J. Strauka.
18 d. 19 val. – koncertas „Vėlykų laukimui“. Atlikėjai Vilniaus Šv. Kristoforo kamerinis
orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Bar-
kauskas), Valstybinis choras „Vilnius“ (vyr.
dir. A. Dambrauskas). Dir. M. Barkauskas.
Dalyvauja kunigas A. Saulaitis. Programoje
J. MacMillano kantata „Septyni paskutiniai
žodžiai nuo kryžiaus“

Bažnytinio paveldo muziejus

13 d. 15 val. – kamerinis choras „Aidija“ ir
grigališkojo choralo giesmininkai at-
lieka noktiurną iš Didžiojo ketvirtadienio
Aušrinės

Vakarai

VILNIUS

Rašytojų klubas

15 d. 17.30 – Lietuvos muzikos ir teatro aka-
demijos prof. I. Laurušienės studentčių
T. Sepashvili, E. Volodkovič, I. Taruly-
tės koncertas „Besiskleidžiantys žiedai“. Koncertą veda R. Aleknaitė-Bieliauskienė.
Koncertmeisterė G. Muralytė. Programoje
vokaliniai lietuvių, rusų, italų, vokiečių,
prancūzų kompozitorių kūriniai. Renginy-
s iš ciklo „Poezijos posmai, virtę dainomis“
16 d. 17.30 – poezijos ir muzikos vakaras
„Vėją glaudžiu ir laukus“, skirtas poetės
R. Dambrauskaitės atminimui. Dalyvauja
literatūros kritikas S. Lipskis, dainininkė
B. Dambrauskaitė, aktoriai J. Dambraus-
kaitė, G. Arbačiauskas, G. Urbonaitė

Valdovų rūmai

13 d. 11–17 val. – Mados šokis! Istorinio šo-
kio diena Valdovų rūmuose
13 d. 13 val. *III manieristinėje antikame-
roje* – teatralizuotas pokalbis su šokio ir
kostiumų iliustracijomis „Meilus turny-
ras. Šokis, išvaizda, elgsena Renesanso ir
Baroko laikais“
13 d. 16 val. – paroda ir vieša paskaita „Val-
dovų žiedai: juvelyro Darijaus Gerliko XVI a. re-
nesansinio Elžbietos Habsburgaitės žiedo
rekonstrukcija“. Dalyvauja juvelyras
D. Gerlikas ir archeologė R. Valatkevičienė

Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

12 d. 12 val. *Kino salėje* – dokumenti-
nis ciklas „Kelias į namus“ su broliais
Gataveckais
19 d. 12 val. *Kino salėje* – dokumentinis
ciklas „Kelias į namus“ su B. Jonuškaite
Filmų programa „Wernerio Herzogo pasauliai“
16 d. 18 val. *Kino salėje* – „Nosferatu, nak-
ties vaiduoklis“ (1978 m.)
18 d. 18 val. *Kino salėje* – „Vodabiai – saulės
piemenys“ (1989 m.)

Kotrynos bažnyčia

15 d. 19 val. – E. Nekrošiaus spektaklis
„Jobo knyga“. Vaidina R. Vilkaitis, V. Vadeiša,
V. Vilius, M. Noreikaitė, M. Petravičiūtė,
S. Dovidauskas, T. Čižas

Savaitės filmai	Kino repertuaras
After. Kai mes susitikom ** Uoli mokinė ir pavyzdinga duktė Tesa Jang pradeda studijuoti koledže. Ji labai ambicinga, žino, ko nori pasiekti, kuo tapti. Tačiau suplanuotas gyvenimas subyrės kaip kortų namelis, kai Tesa sutiks paslaptingąjį Hardiną Skotą. Jo kūnas išmargintas tatuiruotėmis, žvilgsnis niūrus, o elgesys maištingas. Hardinas įkūnija viską, ko Tesa iki šiol stengėsi išvengti. Tačiau jis atvers Tesai jausmų, geismų ir aistrų pasaulį. Filmą pagal Annos Todd skaitalą jaunimui režisavo Jenny Gage. Vaidina Josephine Langford, Hero Fiennes-Tiffin, Selma Blair, Jennifer Beals, Peteris Gallagheris (JAV, 2019). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai) Arktis. Įkalinti ledynuose *** Arktikos tundros viduryje, kur temperatūra gali siekti 70 laipsnių šalčio, sudūžta lėkuvos su vieninteliu keleiviu. Šis ištraukia iš lėktuvo viską, ko gali prireikti, ir nusprendžia judėti pirmyn, nors vilties išsigelbėti mažai. Jis išmoks kovoti su šalčiu, medžioti, jam teks rūpintis mergina, su kuria atsitiktinai suvedė likimas. Pagrindinius vaidmenis Joe Pennos filme sukūrė Madsas Mikkelsenas, Maria Thelma Smaradottir (Islandija, 2018). (Vilnius, Kaunas) Dambis **** Naujas režisieriaus Timo Burtono kūrinys – garsiojo „Disney“ studijos filmo perdirbinys, kuriame pamatysime Coliną Farrellą, Michaelą Keatoną, Danny DeVito, Alaną Arkiną ir Evą Green. Tačiau pagrindinis filmo veikėjas yra mokantis skraidyti drambliukas didelėmis ausimis, kurį vos gimusį cirko impresarijus pavedė globoti buvusiai cirko žvaigždei Holtui ir jo vaikams. (JAV, 2019). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda) Gyvulėlių kapinės *** Pagal Stepheno Kingo romaną sukurtas filmas pasakoja apie gydytojo Luiso Krido šeimą, kuri iš Bostono persikelia į namą kaime. Šalia namų miške gydytojas aptinka niūrias naminių gyvūnų kapines. Būtent jose Luisas laidoja namiškių numylėtinę katę, patekusią po sunkvežimio ratais. Tačiau ši netektis išprovokuoja siaubingus įvykius, kurie Kridams sako, kad mirusieji turi likti mirę. Kevino Kolscho ir Denniso Widmyerio filme vaidina Jonasas Clarke’as, Johnas Lithgow, Amy Seimetz, Jete Laurence, Hugo Lavoie, Lucas Lavoie (JAV, 2019). (Vilnius) Eteris *** XX a. pradžia, Podolė. Gydytojas (Jacek Poniedziałek) žavisi eteriu – ši substancija malšina skausmą ir atima sąmonę, ji paslaptinga ir mirtinai pavojinga. Kai jo veiklos auka tampa jauna moteris, gydytojas nuteisiamas mirti, tačiau baismės jam pavyksta išvengti. Jis randa darbą austrų karo tvirtovėje, kuriai vadovauja komendantas (Andrzej Chyra). Gydytojas ne tik užsiima oficialia praktika, bet ir tęsia eksperimentus su eteriu, pasitelkdamas ir gyvuosius, ir su mirusiuosius. Jis nori kuo daugiau sužinoti, kaip eteris leidžia manipuliuoti skausmu, geismu ir kitų žmonių valia. Jo tikslas – užvaldyti žmonių protus. Šioje variacijoje „Fausto“ tema lenkų režisierius Krzysztofą Zanussį tęsia apmastymus apie gyvenimo prasmę ir moralinę atsakomybę. Taip pat vaidina Zsoltas László, Ostapas Vaku-liukas, Maria Ryaboshapka (Lenkija, Ukraina, Vengrija, Lietuva, 2018). (Vilnius, Kaunas) Meilužės *** Trys paprastos Maskvos gyventojos – medicinos seselė, studentė ir aktorė – atsitiktinai susitinka bare ir išsiaiškina, kad visos išsiskyrė su mylimais vyrais, nesugebėjusiais nutraukti santuokos. Merginos nusprendžia jiems atkeršyti. Tačiau kai tikslas jau pasiektas, joms kyla mintis padėti panašioms į save ir demaskuoti dviveidžius meilužius bei neištikimus vyrus. Jelenos Chazanovos komedijoje pagrindinius vaidmenis sukūrė Paulina Andrejeva, Aleksandra Bortič, Julija Aleksandrova, Marija Šalajeva, Sergejus Garmašas, Goša Kucenka, Jurijus Stojanovas (Rusija, 2019). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda) Mes **** Jordanas Peele’as debiutavo siaubo filmu „Pradink!“, viena didžiausių pastarųjų metų sensacijų. Naujame filme psichologinio siaubo taip pat su kaupu. Jo herojai – šeima su dviem vaikais – vyksta atostogauti. Ne-trukus jų name paplūdimyje pasirodo nekviesti svečiai. Filmo veikėjai nustebs, kad nepažįstamieji tokie panašūs į juos. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Lupita Nyong’o, Winstonas Duke’as, Elisabeth Moss ir Timas Heideckeris (JAV, 2019). (Vilnius, Kaunas)	VILNIUS Forum Cinemas Vingis 12, 15–18 d. – Valstybės paslaptis (rež. D. Ulvydas) – 11, 13.20, 15.40, 19.25, 21.10; 13, 14 d. – 12, 16.40, 19.25, 21.10 12–18 d. – Stebuklų parkas (3D, JAV) – 16.15 12, 15–18 d. – Stebuklų parkas (JAV) – 11, 12.55, 15, 16.25; 13, 14 d. – 11, 12.55, 15 val.; (lietuvių k.); 13, 14 d. – 11.15 (originalo k.) 12, 15–17 d. – After. Kai mes susitikom (JAV) – 11.10, 13.35, 16, 17.05, 18.40; 13, 14 d. – 13.15, 17.05; 18 d. – 11.10, 13.35, 16, 17.05 12, 15–18 d. – Pragaro vaikas (JAV) – 12.50, 15.55, 18.20, 21.45; 13, 14 d. – 15.55, 18.20, 21.45 12, 15–18 d. – Eteris (Lenkija, Ukraina, Ven-grija, Lietuva, Italija) – 19 val.; 13, 14 d. – 11.30, 15.30, 19 val. 12–18 d. – Vilniaus tarptautinis kino fes-tivalis „Kino pavasaris“ (žiūrėti programą www.kinopavasaris.lt) 17 d. – Jaunoji žvaigždė (D. Britanija, JAV) – 21.10 18 d. – Verkiančios moters prakeiksmas (JAV) – 18.40 Forum Cinemas Akropolis 12, 13 d. – Valstybės paslaptis (rež. D. Ulvydas) – 11, 15.40, 18, 23 val.; 14–18 d. – 11, 15.40, 18 val. 12–18 d. – Stebuklų parkas (JAV) – 10.20, 11.20, 12.15, 13.30, 14.25, 16.30 Stebuklų parkas (3D, JAV) – 15.20 12, 13 d. – After. Kai mes susitikom (JAV) – 10.30, 13, 15.50, 18.20, 21, 22.40; 14–18 d. – 10.30, 13, 15.50, 18.20, 21 val. 12, 13 d. – Pragaro vaikas (JAV) – 15.30, 16, 18.10, 20.50, 23.30; 14–16, 18 d. – 15.30, 16, 18.10, 20.50; 17 d. – 15.30, 16, 18.10, 21.50 12–18 d. – Eteris (Lenkija, Ukraina, Vengrija, Lietuva, Italija) – 17.30 17 d. – Jaunoji žvaigždė (D. Britanija, JAV) – 18.40 18 d. – Verkiančios moters prakeiksmas (JAV) – 18.20 Skalvija 12 d. – Eteris (Lenkija, Lietuva, Ukraina, Vengrija) – 18.30; 14 d. – 16.10; 17 d. – 20.50 12 d. – Ačiū Dievui (Prancūzija, Belgija) – 20.40; 13 d. – 18.20; 14 d. – 20.40; 15 d. – 17 val.; 18 d. – 16.30 13 d. – Rūgštus miškas (dok. f., rež. R. Barz-džiukaitė) – 14.40; 18 d. – 19.10 (seanse dalyvaus režisierė) 13 d. – Gyvenimas aukštybėse (Vokietija, Prancūzija, D. Britanija, Lenkija, JAV) – 21 val.; 16 d. – 21 val. 14 d. – Kamčiatkos meškos. Gyvenimo pra-džia (dok. f., Rusija) – 15 val. 15 d. – Risčia (Ispanija, Lietuva) – 15.10; 16 d. – 17 val.; 17 d. – 17 val.; 18 d. – 21.10 12 d. – <i>Seansas su SKA</i>. Matangi / Maya / M.I.A. (dok. f., D. Britanija, JAV, Šri Lanka) – 16.30 13 d. – Drakonas atvyksta! (Iranas) – 16 val. 15 d. – Senas šautuvas (rež. J.V. Tūras) – 19.30 (po seansų vyks pokalbis su P. Skruibiu) 16 d. – Sengirė (dok. f., rež. M. Survila) – 18.40 (<i>seanse dalyvaus režisierius</i>)
Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (dailė) Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė Kinas – Živilė Pipinytė Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė Muzika – Laimutė Ligeikaitė Stilius – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė Dizainas – Jokūbas Jacovskis Maketas – Vanda Čemerkaitė Finansininkė – Brigita Misiuvienė Direktorius – Linas Vildžiūnas	© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz. Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas Lietuvos kultūros taryba LR kultūros ministerija LIETUVOS KULTŪROS TARYBA LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA 91771392646008